

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den lagstiftning som gäller yrkesutövning inom hälso- och sjukvården moderniseras och förenhetligas. Det föreslås att de utspridda och delvis oenhetliga stadgandena i de olika lagar som gäller yrkesutövning inom hälso- och sjukvården tas in i en lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

I den föreslagna lagen definieras en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som den som med stöd av den föreslagna lagen har rätt att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person eller som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning. Andra än legitimerade yrkesutbildade personer får inte utföra sådana uppgifter som hör till yrket i fråga eller använda yrkesbeteckningen i fråga. Detta hindrar dock inte, om inte något annat stadgas i lag, att en legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning vid behov i enlighet med sin utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet utför sådana uppgifter som hör till en annan legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning, om detta är motiverat med tanke på arbetsarrangemangen och producerandet av hälsovårdstjänster. Att vara verksam som en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning innebär att endast denna yrkesutbildade person får använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning. Den övriga lagstiftning som gäller hälso- och sjukvården, t.ex. patientskadelagen och lagen om patientens ställning och rättigheter, skall också tillämpas på yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Till legitimerade yrkesutbildade personer hänförs enligt propositionen läkare, tandläkare, provisorer, psykologer, talterapeuter, näringsterapeuter, farmaceuter, sjukskötare, barnmorskor, hälsovårdare, fysioterapeuter, la-

boratorieskötare, röntgenskötare, tandhygienister, ergoterapeuter, optiker och tandtekniker. Rättsskyddscentralen för hälsovården skall bevilja rätt att utöva yrke, dvs. meddela legitimation. De yrkesbeteckningar för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som skall ingå i förordning är åtminstone ortopedtekniker, primärskötare, barnskötare, tandskötare, mentalvårdare, konditionsskötare, fotvårdare, medikalvaktmästare-ambulansförare, utbildad kiropraktor och utbildad massör. Till de nya yrken och yrkesbeteckningar som lagstiftningen kommer att omfatta hör psykologer, talterapeuter, näringsterapeuter, ortopedtekniker och utbildade kiropraktorer. Tillsynsmyndigheterna, dvs. rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelsen, skall övervaka alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och dessa skall föras in i det centralregister över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen som finns vid rättsskyddscentralen för hälsovården.

Genom denna proposition förbättras patient-säkerheten och kvalitetssäkringen. Avsikten med propositionen är likaså att stöda och främja upprätthållandet och bevarandet av yrkesskickligheten hos de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården samt en smidigare användning av arbetskraften och ett yrkesinriktat samarbete mellan yrkesutbildade personer. Genom propositionen utvidgas tillsynsmyndigheternas förebyggande tillsynsmetoder samt framhävs fortbildningens betydelse. Strävan har varit att utarbeta propositionen så att den stöder målen för utvecklande av servicesystemet inom hälso- och sjukvården.

De krav för fri rörlighet för arbetskraften som avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) förutsätter samt den samnordiska överenskommelsen i branschen har beaktats i propositionen.

I propositionen ingår dessutom förslag till lagar om ändring av 2 och 4 §§ lagen om patientens ställning och rättigheter, ändring av 8 § steriliseringslagen, ändring av 2 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande samt ändring av 2 § lagen om privat hälso- och sjukvård. De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som mervärdesskattelagen den 1 juni 1994.

Avsikten är dock att den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården till de delar som gäller sådan

särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller motsvarande utbildning som ingår i EES-avtalet skall träda i kraft vid ingången av 1995.

Till den del som gäller det andra generella systemet för erkännande av yrkesutbildning, som ingår i EG-lagstiftningen, avses den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning samtidigt som EES-avtalets tilläggsprotokoll, genom vilket nämnda system tas in i EES-avtalet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	De förslag som gäller legitimation och skyddade yrkesbeteckningar samt flexibiliteten	24
ALLMÄN MOTIVERING	5	Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ...	25
1. Nuläge	5	Säkerhetsåtgärder	25
1.1. Lagstiftning	5	Disciplinstraff	26
Lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården	5	Arbetskraftens fria rörlighet	26
Europeiska gemenskapens rättsakter	9	Rätt för medborgare i en stat utanför EES att vara verksamma som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ...	26
EES-avtalet i relation till den samnordiska överenskommelsen	13		
1.2. Praxis	14	3. Propositionens verkningar	26
Beviljande av rätt att utöva ett yrke ...	14	3.1. Ekonomiska verkningar	26
Utbildningssystemet inom hälso- och sjukvården	14	3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	27
Utbildning för andra yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården	15	3.3. Verkningar för medborgarna	27
Tillsynen över yrkesutövarna och deras ansvar	16	4. Beredningen av propositionen	27
1.3. Annan lagstiftning som påverkar yrkesutövningen	17	4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial .	27
Patientskadelagen	17	Medicinalstyrelsens arbetsgrupp för en yrkesutövningslag	27
Lagen om patientens ställning och rättigheter	17	Kommissionen för registrering inom sjukvårdsyrken	27
Lagen om privat hälso- och sjukvård ...	18	Kommissionen för utövning av yrken inom hälso- och sjukvården	28
Sjukförsäkringslagen	18	Granskning av förslagen	28
Konsumentskyddslagen	18	4.2. Utlåtanden	29
Lagen om konkurrensbegränsningar	18	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	29
Statsandelslagstiftningen	18	5.1. Grundrättsreformen	29
1.4. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	18	5.2. Mervärdesskattereformen	29
Sverige	18	5.3. Totalrevideringen av strafflagstiftningen .	29
Danmark	19	DETALJMOTIVERING	30
Norge	19	1. Lagförslagen	30
Island	19	1.1. Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården	30
Tyskland	20	1 kap. Allmänna stadganden	30
Nederländerna	20	2 kap. Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården	31
Storbritannien	21	3 kap. Allmänna skyldigheter för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården	34
1.5. Bedömning av nuläget	21	4 kap. Läkares och tandläkares särskilda rättigheter och skyldigheter	35
Den utspridda och föråldrade yrkesutövningslagstiftningen	21	5 kap. Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården	36
Utvecklande av servicesystemet samt gällande lagstiftning	21	Säkerhetsåtgärder	36
Kvalitetssäkring och bristfälliga tillsynsmetoder	22	Disciplin- och straffstadganden ..	38
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	22	6 kap. Särskilda stadganden	39
2.1. Mål och medel	22	7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden	40
En modernisering av yrkesutövningslagstiftningen	22		
En effektivisering av kvalitetssäkringen och patientsäkerheten	23		
En enklare förvaltning	23		
2.2. De viktigaste förslagen	23		
Meddelande av legitimation och skyddade yrkesbeteckningar	23		

	Sida		Sida
1.2. Lag om patientens ställning och rättigheter		4. Lag om ändring av 2 § lagen om hushållsarbets-	
1.3. Steriliseringslag	40	tagares arbetsförhållande	52
1.4. Lag om hushållsarbetstagares arbetsför-		5. Lag om ändring av 2 § lagen om privat hälso-	
hållande	40	och sjukvård	52
1.5. Lag om privat hälso- och sjukvård	40	BILAGA	53
2. Närmare stadganden och bestämmelser	40	Parallelltexter	53
3. Ikraftträdande	40	2. Lag om ändring av 2 och 4 §§ lagen om	
LAGFÖRSLAGEN	41	patientens ställning och rättigheter	53
1. Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och		3. Lag om ändring av 8 § steriliseringslagen	54
sjukvården	41	4. Lag om ändring av 2 § lagen om hushållsar-	
2. Lag om ändring av 2 och 4 §§ lagen om		betstagares arbetsförhållande	54
patientens ställning och rättigheter	51	5. Lag om ändring av 2 § lagen om privat hälso-	
3. Lag om ändring av 8 § steriliseringslagen	51	och sjukvård	55

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården

Yrkesutövningen inom hälso- och sjukvården har varit starkt reglerad. Lagstiftningen om yrkesutövning har utformats under flera årtionden. För närvarande ingår stadganden om yrkesutövarna inom hälso- och sjukvården i följande lagar: lagen om utövning av läkaryrket (562/78), lagen om utövning av tandläkaryrket (563/78), lagen om utövning av provisors- och farmaceutyrket (1275/87), lagen om utövande av optikeryrket (429/60), lagen om utövning av tandteknikeryrket (220/64), lagen om utövning av sjukvårdsyrke (554/62) och lagen om massörsyrket (1231/45). Stadganden om utövning av provisors- och farmaceutyrket samt om apotekarnas verksamhet ingår också i läkemedelslagen (395/87).

I lagstiftningen om yrkesutövning definieras inte begreppen hälso- och sjukvård, yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, serviceproducent och självständig yrkesutövare. Dessa begrepp har däremot fastställts i den nyare lagstiftningen om hälso- och sjukvård.

I lagen om patientens ställning och rättigheter (785/92), nedan patientlagen, avses med hälso- och sjukvård sådana åtgärder för fastställande av patientens hälsotillstånd eller för återställande eller upprätthållande av hälsan som vidtas av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller som vidtas vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård. Med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården avses i patientlagen den som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet med stöd av lagstadgad rätt eller som enligt lag är registrerad hos rättsskyddscentralen för hälsovården.

Med serviceproducent avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/90) en enskild eller ett bolag, ett andelslag, en förening eller någon annan sammanslutning eller stiftelse som har en enhet som tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt lagen avses med serviceproducent dock inte en person som hör till hälso- och sjukvårdspersonalen då denna är verksam som självständig yrkesutövare.

Enligt samma lag avses med självständig

yrkesutövare den som utövar verksamhet på en mottagning med stöd av 3 § lagen om utövning av läkaryrket, 3 § lagen om utövning av tandläkaryrket, 1 § lagen om utövning av tandteknikeryrket, 1 § lagen om utövning av sjukvårdsyrke, 1 § lagen om utövande av optikeryrket eller 2 § lagen om massörsyrket.

Lagstiftningen om yrkesutövning förutsätter att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har sådan utbildning, varom stadgas särskilt. Stadganden om utbildningen ingår bl.a. i följande förordningar: förordningen om medicinska examina (762/75), förordningen om specialläkarexamina (691/85), förordningen om odontologiska examina (290/76), förordningen om specialtandläkarexamina (629/84), förordningen om vissa examina inom hälsovården (626/84) och förordningen angående sjukgymnasters och skolade massörers utbildning och yrkesutövning (85/46).

I lagstiftningen om yrkesutövning är de uppgifter som yrkesutövarna får utföra i allmänhet inte fastställda. Uppgifterna bestäms i regel på basis av utbildningen och kan variera i och med att hälso- och sjukvården utvecklas och undervisningens innehåll ändras.

I vissa lagar om yrkesutövning har dock några yrkesutövarers uppgifter fastställts. T.ex. enligt lagen om utövning av tandteknikeryrket kan en tandtekniker utföra av tandläkare beställda tandtekniska arbeten och i förordningen om utövande av optikeryrket (212/61) begränsas optikerns rätt att ordinera glasögon. Dessutom har uppgifterna för olika yrkesgrupper tidigare avgränsats genom medicinalstyrelsens cirkulär och instruktionsbrev. Avsikten har närmast varit att precisera arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper för att patientsäkerheten skall kunna tryggas.

Av de av Europeiska gemenskapernas (EG) direktiv som gäller erkännande av examina och villkor för yrkesutövning har specialdirektiven om erkännande av examina inom hälso- och sjukvården som gäller läkarexamen, tandläkarexamen, sjukskötarexamen och barnmorskeexamen samt provisorsexamen jämte ändringar, som behandlas noggrannare i punkten "Europeiska gemenskapens rättsakter" föranlett ändringar i lagstiftningen om yrkesutövning, samt det allmänna direktivet som gäller en generell ordning för erkännande av examenbevis över behörighetsgivande högre ut-

bildning, nedan examensbevisdirektivet. Med anledning av dessa direktiv har lagarna om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården ändrats (1021—1026/92). Dessa stadganden jämte de ändringar (1108/92, 1110/92, 1112/92, 1114/92, 1116/92 och 1118/92) som gjordes i dem trädde genom en förordning (1447/93) i kraft samtidigt som avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet), dvs. den 1 januari 1994.

Avsikten är att två direktiv skall tas in i EES-avtalet genom ett beslut av Gemensamma EES-kommittén, dvs. rådets direktiv 92/51/EEG om ett andra generellt system för erkännande av yrkesutbildning och yrkespraktik, i tillägg till direktiv 89/48/EEG (nedan direktivet som kompletterar examensbevisdirektivet), och rådets direktiv 93/16/EEG om underlättande av läkares fria rörlighet och ömsesidigt erkännande av deras utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis. Regeringens proposition om att dessa direktiv skall tas in i EES-avtalet med tilläggsprotokoll torde avlåtas till riksdagen inom den närmaste tiden, efter det att Gemensamma EES-kommittén har fattat sitt beslut.

De yrken i lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården som omfattas av direktivet som kompletterar examensbevisdirektivet ingår i lagen om utövning av provisors- och farmaceutyrket, lagen om utövning av sjukvårdssyrke och lagen om massörsyrket. En ändring av förordningen om farmaceutiska examina (297/78) så att farmaceututbildningen från och med den 1 augusti 1994 ändras till en treårig utbildning som leder till en lägre högskoleexamen har beretts vid undervisningsministeriet. Då kommer farmaceutyrket att omfattas av examensbevisdirektivet.

En ny överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinärer ingicks den 14 juni 1993 (FördrS 2/94). Enligt lagen om godkännande av vissa bestämmelser i nämnda överenskommelsen (1/94) är de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen i kraft så som därom har avtalats. Lagen har trätt i kraft med stöd av förordningen den 5 januari 1994 (2/94). Den samnordiska överenskommelsen trädde i kraft den 1 januari 1994.

Lag om utövning av läkaryrket. Enligt 2 § 1 mom. lagen om utövning av läkaryrket får en

finsk medborgare som vid en högskola i Finland har avlagt medicinsk grundexamen eller vid en högskola i utlandet har avlagt motsvarande examen som godkänts av rättsskyddscentralen för hälsovården utöva läkaryrket i en tjänst, befattning eller uppgift som assistentläkare, och av särskilda skäl också i andra läkaruppgifter än som assistentläkare, vid en hälsovårdscentral eller sjukvårdsinrättning inom den offentliga sektorn eller vid någon annan motsvarande anstalt som rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt.

Enligt lagens 3 § beviljar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan en finsk medborgare behörighet att självständigt utöva läkaryrket såsom legitimerad läkare, om sökanden har avlagt medicinsk grundexamen, har tjänstgjort under 1 år i Finland eller fullgjort motsvarande tjänstgöring i ett annat nordiskt land.

Rättsskyddscentralen för hälsovården beviljar på ansökan en finsk medborgare specialisträttighet, om sökanden har avlagt specialistexamen vid en inhemsk högskola eller någon motsvarande av rättsskyddscentralen för hälsovården godkänd examen vid en utländsk högskola eller annars har förvärvat motsvarande kompetens. Rättsskyddscentralen för hälsovården kan på ett begränsat medicinskt specialområde som den fastställer bevilja en specialisträttighet.

En finsk medborgare eller medborgare i ett annat nordiskt land som fullgjort minst fyra år av sina medicinska studier samt kliniska praktiska övningar inom det specialområde som de uppgifter han skall utföra företräder, får temporärt tjänstgöra som vikarie för en läkare i uppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården utan särskilt tillstånd av myndigheten. Detta gäller även medborgare från andra stater som studerar medicin i Finland.

Rätten för en medborgare i ett annat nordiskt land att vara verksam som läkare i Finland bestäms enligt den samnordiska överenskommelsen.

I lagens 6 § stadgas att den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats ett sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att som självständig yrkes-

utövare utöva läkaryrket beviljas av rättskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att självständigt utöva läkaryrket. Den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats ett sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att vara verksam som specialist beviljas på motsvarande sätt av rättskyddscentralen för hälsovården specialrättighet inom de specialiteter som ingår i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I lagens 6 a § stadgas att den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och har laglig rätt att självständigt utöva läkaryrket i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får temporärt utöva nämnda yrke sedan han har lämnat ett förhandsmeddelande till rättskyddscentralen för hälsovården att han tillhandahåller tjänster. I brådskande fall får meddelandet lämnas så snart som möjligt efter det tjänsterna har börjat tillhandahållas.

Enligt lagens 6 § 3 mom. kan den som är medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har avlagt medicinsk grundexamen och har för uppgiften förutsatt kompetens som stadgas genom förordning samt tillräckliga språkkunskaper av rättskyddscentralen för hälsovården av särskilda skäl på ansökan och på de villkor som den bestämmer beviljas tillstånd för uppgifter som avses i 2 - 5 §§ och rätt att vara verksam som legitimerad läkare i Finland.

I lagen finns dessutom detaljerade stadganden om förlust och begränsning av behörighet att utöva läkaryrket samt disciplin- och straffstadganden.

Lag om utövning av tandläkaryrket. Det som ovan konstateras om beviljande, förlust och begränsning av behörigheten att utöva läkaryrket gäller i regel även tandläkare. Enligt lagen om utövning av tandläkaryrket är praktiktiden för tandläkare dock endast sex månader. Lagstiftningen känner inte till några grenspecialiteter inom odontologin.

Lag om utövning av provisors- och farmaceutyrket. Enligt 2 § 1 mom. lagen om utövning av provisors- och farmaceutyrket beviljar rättskyddscentralen för hälsovården en finsk med-

borgare rättighet att vara verksam som legitimerad provisor eller legitimerad farmaceut, om sökanden har avlagt provisors- respektive farmaceutexamen vid en högskola i Finland eller en motsvarande examen vid en högskola i utlandet och har slutfört de tilläggsstudier och fullgjort den tjänstgöring som rättskyddscentralen för hälsovården anser nödvändiga.

Rätten för en medborgare i ett annat nordiskt land att vara verksam som provisor eller farmaceut i Finland bestäms enligt den samnordiska överenskommelsen.

Enligt lagens 2 § 2 mom. beviljar rättskyddscentralen för hälsovården på ansökan den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats ett sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att som självständig yrkesutövare utöva provisorsyrket, rätt att vara verksam som legitimerad provisor.

Enligt lagens 2 § 3 mom. skall rättskyddscentralen för hälsovården bevilja en sådan sökande provisors- eller farmaceuträttighet och införa honom som legitimerad provisor eller legitimerad farmaceut i förteckningen över dessa.

Enligt lagens 3 § 2 mom. kan rättskyddscentralen för hälsovården bevilja den som är medborgare i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har avlagt examen samt slutfört de tilläggsstudier och fullgjort den tjänstgöring som rättskyddscentralen för hälsovården anser nödvändiga, tillstånd att vara verksam som provisor eller farmaceut i Finland på de villkor som rättskyddscentralen bestämmer.

En studerande som ämnar avlägga provisorsexamen och som av utbildningsprogrammet för provisorsexamen har slutfört de studier som motsvarar farmaceutexamen samt slutfört de tilläggsstudier och fullgjort den tjänstgöring som rättskyddscentralen för hälsovården anser nödvändiga kan tillfälligt vara verksam som farmaceut.

I lagen finns även stadganden om förlust eller begränsning av rätten att utöva provisors- eller farmaceutyrket och om disciplinära åtgärder och om olovlig utövning av provisors- och farmaceutyrket.

Lag om utövning av sjukvårdsyrke. De sjuk-

vårdsyrken som nämns i lagen om utövning av sjukvårdsyrke och den förordning som utfärdats med stöd av den (1044/86) är sjukskötare, hälsovårdare, barnmorska, fysioterapeut, ergoterapeut, tandhygienist, tandskötare, laboratorieskötare, röntgenskötare, primärskötare, hjälpskötare, barnskötare, mentalvårdare, sinnessjukvårdare, konditionsskötare, fotvårdare och medikalvaktmästare-ambulansförare.

Enligt lagens 1 § 1 mom. är endast den som har avlagt föreskrivna kunskapsprov och som av rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänts för införande i matrikeln över utövare av sjukvårdsyrke behörig att antingen i annans tjänst eller såsom privat yrkesutövare utöva ett sjukvårdsyrke.

Enligt lagens 1 § 2 mom. beviljar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats ett sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att som självständig yrkesutövare utöva barnmorske- eller sjuksköтарыrket, rätt att, antingen i annans tjänst eller som privat yrkesutövare, vara verksam som sådan utövare av sjukvårdsyrke som har införts i rättsskyddscentralens matrikel över utövare av sjukvårdsyrke. Den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet godkänt sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva andra sjukvårdsyrken, och har en sådan yrkeserfarenhet eller har slutfört en sådan prøvotid eller genomgått ett sådant lämplighetsprov som rättsskyddscentralen för hälsovården eventuellt föreskriver eller bestämmer, beviljas på motsvarande sätt av rättsskyddscentralen rätt att vara verksam som annan utövare av sjukvårdsyrke.

Enligt lagens 1 § 4 mom. kan rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan för införande i matrikeln över utövare av sjukvårdsyr-

ke godkänna den som utbildats någon annanstans än i Finland och som med ett betyg från en hälsovårdsläroanstalt visar sin kompetens att utöva sjukvårdsverksamhet som motsvarar utbildningen.

Enligt lagens 1 a § får den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och har laglig rätt att självständigt utöva barnmorske- eller sjuksköтарыrket i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, utan hinder av 1 §, temporärt utöva nämnda yrke sedan han har lämnat ett förhandsmeddelande till rättsskyddscentralen för hälsovården om att han tillhandahåller tjänster. I brådskande fall får meddelandet lämnas så snart som möjligt efter det att tjänsterna har börjat tillhandahållas. Närmare stadganden om detta meddelande och om temporärt tillhandahållande av tjänster utfärdas genom förordning.

I lagen finns stadganden om förlust av rätten att utöva ett sjukvårdsyrke. I lagen ingår även straffstadganden.

Lag om massörsyrket. Enligt 2 § lagen om massörsyrket är en finsk medborgare som har genomgått utbildning för massörer vid någon till utbildningsstyrelsens verksamhetsområde hörande läroanstalt eller vid någon annan av rättsskyddscentralen för hälsovården godkänd läroanstalt och som har erhållit betyg som utbildad massör behörig att utöva verksamhet såsom utbildad massör.

Enligt lagens 6 § beviljar rättsskyddscentralen för hälsovården en finsk medborgare som i ett annat land har utbildat sig till massör och, om rättsskyddscentralen så kräver, genomgått prov eller avlagt examen vid en läroanstalt som ger massörsutbildning i Finland, rättighet att utöva massörsyrket.

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan med stöd av 7 § bevilja den som inte är finsk medborgare tillstånd att utöva massörsyrket i Finland.

I lagen finns stadganden om förlust av rätten att utöva massörsyrket för alltid, för viss tid eller tills vidare. I lagen ingår även straffstadganden.

Lag om utövande av optikeryrket. Enligt 2 § 1 mom. lagen om utövande av optikeryrket legitimerar rättsskyddscentralen för hälsovården en finsk medborgare som avlagt optikerexamen vid en läroinrättning som lyder under utbildningsstyrelsen eller som i ett annat land utbildat sig till optiker. I det senare fallet kan

rättsskyddscentralen för hälsovården vid behov kräva att sökanden före legitimationen skall avlägga prov eller examen vid en läroinrättning som ger optikerutbildning i Finland.

Rätten för en medborgare i ett annat nordiskt land att vara verksam som optiker i Finland bestäms enligt den samnordiska överenskommelsen.

Enligt lagens 2 § 3 mom. beviljar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet godkänt sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att som självständig yrkesutövare utöva optikeryrket och har en sådan yrkeserfarenhet eller har slutfört en sådan prøvotid eller genomgått ett sådant lämplighetsprov som rättsskyddscentralen för hälsovården eventuellt föreskriver eller bestämmer, rätt att vara verksam som legitimerad optiker.

Enligt lagens 2 § 4 mom. kan den som är medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har avlagt en i 2 § 1 mom. nämnd examen eller en av rättsskyddscentralen för hälsovården godkänd motsvarande examen i utlandet och har för uppgiften förutsatt kompetens som stadgas genom förordning samt tillräckliga språkkunskaper, av rättsskyddscentralen för hälsovården av särskilda skäl på ansökan och på de villkor som den bestämmer beviljas tillstånd att vara verksam som optiker.

I lagen finns stadganden om indragning av rätt att vara legitimerad optiker antingen för viss tid eller för alltid. I lagen ingår även straffstadganden.

Lag om utövning av tandteknikeryrket. Enligt 1 § lagen om utövning av tandteknikeryrket inför rättsskyddscentralen för hälsovården de finska medborgare som avlagt tandteknikerexamen vid en läroanstalt som lyder under utbildningsstyrelsen eller som utbildats till tandtekniker i något annat land i registret över tandtekniker. I det senare fallet kan rättsskyddscentralen för hälsovården vid behov kräva att sökanden har avlagt det kompetensp-

rov som rättsskyddscentralen föreskrivit. Den som i fem år har arbetat som tandtekniker och genomgått av utbildningsstyrelsen härför anordnade specialkurser, är berättigad att också självständigt tillverka och anpassa lösa helproteser direkt för dem som använder dem.

Rätten för en medborgare i ett annat nordiskt land att vara verksam som tandtekniker i Finland bestäms enligt den samnordiska överenskommelsen.

Enligt lagens 1 a § 1 mom. beviljar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan den som är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet godkänt sådant utbildnings- eller examensbevis eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att som självständig yrkesutövare utöva tandteknikeryrket och har en sådan yrkeserfarenhet eller har slutfört en sådan prøvotid eller genomgått ett sådant lämplighetsprov som rättsskyddscentralen för hälsovården eventuellt föreskriver eller bestämmer, rätt att vara verksam som sådan legitimerad tandtekniker som har införts i registret över legitimerade tandtekniker.

I lagens 1 a § 2 mom. stadgas att den som är medborgare i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har avlagt en i 1 § 1 mom. nämnd examen eller en av rättsskyddscentralen för hälsovården godkänd motsvarande examen i utlandet och har för uppgiften förutsatt kompetens som stadgas genom förordning samt tillräckliga språkkunskaper kan av rättsskyddscentralen för hälsovården av särskilda skäl på ansökan och på de villkor som den bestämmer beviljas tillstånd att vara verksam som legitimerad tandtekniker.

I lagen finns stadganden om indragning av rätten att utöva tandteknikeryrket antingen för viss tid eller för alltid. I lagen ingår även straffstadganden.

Europeiska gemenskapens rättsakter

Avsikten med de EG-direktiv som gäller

erkännande av examina och villkor för yrkesutövning är att främja yrkesutövarnas fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium så, att en medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (en stat inom EES), som har avlagt en examen som nämns i direktiven och slutfört den yrkespraktik som eventuellt krävs, har rätt att utöva sitt yrke också i andra stater som hör till EES.

För varje yrkesutövargrupp inom hälso- och sjukvården som omfattas av specialdirektiv har det utfärdats två specialdirektiv. I det ena direktivet fastställs de minimikrav som gäller utbildningens innehåll och omfattning och i det andra bestäms på vilka villkor det ömsesidiga erkännandet av examina skall ske mellan avtalsparterna.

Rådets direktiv om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för läkare inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (75/362/EEG), jämte ändringar, nedan läkardirektivet.

Läkardirektivet gäller rätten att vara verksam som läkare. Direktivet gäller både läkare som är i annans tjänst och läkare som arbetar som självständiga yrkesutövare. Avsikten med direktivet är att främja läkares fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium.

Enligt artikel 2 skall varje medlemsstat erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för läkare som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater i enlighet med artikel 1 i direktivet om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om verksamhet som läkare (75/363/EEG), nedan samordningsdirektivet för läkare, genom att ge dessa bevis, när det gäller rätten att som självständigt verksam yrkesutövare påbörja och utöva verksamhet som läkare, samma innebörd inom sitt territorium som dem som medlemsstaten själv utfärdar.

Ovan nämnda utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis finns uppräknade i artikel 3 i läkardirektivet.

I artikel 4 och 5 i läkardirektivet ingår bestämmelser om erkännande av sådana utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för specialister som är gemensamma för samtliga medlemsstater eller för två eller flera medlemsstater. Dessa behörighetsbevis tilldelas medborgare i medlemsstaterna av andra medlemsstater i enlighet med artikel 2 - 4 och 8 i

samordningsdirektivet för läkare och de finns uppräknade i artikel 5 och 7 i läkardirektivet.

I läkardirektivet ingår dessutom bestämmelser för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster när det gäller verksamhet som läkare.

Rådets direktiv om särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare (86/457/EEG), nedan allmänläkardirektivet.

Enligt allmänläkardirektivet skall de stater som hör till EES införa särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare, som skall omfatta minst två år och ha en praktisk inriktning och som enligt direktivet blir obligatorisk senast den 1 januari 1995 för de allmänpraktiserande läkare som utövar verksamhet inom medlemsstatens socialskyddssystem. Den särskilda utbildningen får påbörjas först efter genomgången och godkänd minst sexårig grundutbildning för läkare.

Enligt allmänläkardirektivet skall utbildningen omfatta minst två års studier på heltid och genomföras under tillsyn av de behöriga myndigheterna eller organen. Den praktiska utbildningen skall dels äga rum i minst sex månader på godkänt sjukhus eller godkänd klinik och dels i minst sex månader hos allmänpraktiserande läkare eller på godkänd institution inom primärvården. Den praktiska utbildningen kan dessutom ges under högst sex månader på andra godkända vårdinrättningar eller motsvarande organ med inriktning mot primärvård.

Rådets direktiv om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för tandläkare inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (78/686/EEG), jämte ändringar, nedan tandläkardirektivet.

Tandläkardirektivet gäller rätten att vara verksam som tandläkare. Direktivet gäller både tandläkare som är i annans tjänst och tandläkare som arbetar som självständiga yrkesutövare. Avsikten med direktivet är att främja tandläkares fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium.

Enligt artikel 2 skall varje medlemsstat godkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för tandläkare som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater i enlighet med artikel 1 i direktivet om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om verksamhet som tand-

läkare (78/687/EEG), nedan samordningsdirektivet för tandläkare, genom att ge dessa bevis, när det gäller rätten att påbörja och utöva verksamhet som tandläkare, samma innebörd inom sitt territorium som dem som medlemsstaten själv utfärdar. Ovan nämnda utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis finns uppräknade i artikel 3 i tandläkardirektivet.

I artikel 4 ingår bestämmelser om erkännande av sådana utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för tandläkare med specialistutbildning som är gemensamma för två eller flera medlemsstater. Dessa behörighetsbevis tilldelas medborgare i medlemsstaterna av andra medlemsstater i enlighet med artikel 2 och 3 i samordningsdirektivet för tandläkare och de finns uppräknade i artikel 5 i tandläkardirektivet.

I direktivet ingår dessutom bestämmelser för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster när det gäller verksamhet som tandläkare.

Rådets direktiv om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård samt åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (77/452/EEG), jämte ändringar, nedan sjuksköterdirektivet.

Sjuksköterdirektivet gäller rätten att vara verksam som sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård. Direktivet gäller både sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård som arbetar i annans tjänst och sådana som är verksamma som självständiga yrkesutövare. Avsikten med direktivet är att främja sådana sjuksköterskors fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium.

Enligt artikel 2 skall varje medlemsstat erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater i enlighet med artikel 1 i direktivet om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om verksamhet som sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård (77/453/EEG), nedan samordningsdirektivet för sjukskötare, genom att ge dessa bevis, när det gäller rätten att som självständigt verksam yrkesutövare påbörja och utöva verksamhet som sjuksköterska med ansvar för allmän

hälso- och sjukvård, samma innebörd inom sitt territorium som dem som medlemsstaten själv utfärdar. Ovan nämnda utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis finns uppräknade i artikel 3 i sjuksköterdirektivet.

I direktivet ingår dessutom bestämmelser för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster för sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård.

Rådets direktiv om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för barnmorskor inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (80/154/EEG), jämte ändringar, nedan barnmorskedirektivet.

Barnmorskedirektivet gäller rätten att vara verksam som barnmorska. Direktivet gäller både barnmorskor som arbetar i annans tjänst och barnmorskor som är verksamma som självständiga yrkesutövare. Avsikten med direktivet är att främja barnmorskors fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium.

Enligt artikel 2 skall varje medlemsstat erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater i enlighet med artikel 1 i direktivet om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om rätten att påbörja och utöva verksamhet som barnmorska (80/155/EEG), nedan samordningsdirektivet för barnmorskor. Ovan nämnda utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis finns uppräknade i artikel 3 i barnmorskedirektivet. Behörighetsbevisen skall också uppfylla de minimikrav som nämns i det sistnämnda direktivet och något av de villkor som nämns i förteckningen i artikel 2.1. Enligt artikel 2.2 skall varje medlemsstat ge de behörighetsbevis som den erkänner samma innebörd inom sitt territorium som dem som den själv utfärdar.

I direktivet ingår dessutom bestämmelser för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster när det gäller verksamhet som barnmorska.

Rådets direktiv om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis i farmaci inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten när

det gäller viss farmaceutisk verksamhet (85/433/EEG), jämte ändringar, nedan provisorordirektivet.

Provisordirektivet gäller sådan verksamhet som, när det gäller rätten att påbörja och utöva den, i en eller flera medlemsstater är underkastad villkor, som rör yrkeskompetensen, och som står öppen för de personer som innehar något av de utbildnings-, examens- eller andra behörighetsbevis som avses i artikel 4. Direktivet gäller både personer som arbetar i annans tjänst och personer som är verksamma som självständiga yrkesutövare. Avsikten med direktivet är att främja dessa personers fria rörlighet inom medlemsstaternas territorium.

Enligt artikel 2 skall varje medlemsstat erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater i enlighet med artikel 2 i direktivet om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om viss farmaceutisk verksamhet (85/432/EEG), nedan samordningsdirektivet för farmaci, genom att ge dessa bevis, när det gäller rätten att påbörja och utöva sådan verksamhet, samma innebörd inom sitt territorium som dem som medlemsstaten själv utfärdar och som finns uppräknade i artikel 4.

I direktivet ingår också bestämmelser om åtgärder för att underlätta det faktiska utövan- det av etableringsrätten inom viss farmaceutisk verksamhet.

Rådets direktiv om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (89/48/EEG), nedan examensbevisdirektivet.

Avsikten med examensbevisdirektivet är att inom EES underlätta rörligheten för personer som har avlagt högskoleexamen eller examen på institutnivå så, att deras utbildning erkänns och de kan arbeta som självständiga yrkesutövare eller i annans tjänst i en annan stat inom EES. Direktivet inverkar inte på den rätt staterna inom EES har att på det sätt de önskar fastställa nationella behörighetskrav för de yrken för vilkas utövande EG inte har utfärdat några bestämmelser.

Direktivet skall gälla för varje medborgare i en stat som hör till EES. Det gäller rätten att utföra alla sådana reglerade yrkesuppgifter för vilka krävs avlagd högskoleexamen eller examen på institutnivå efter minst tre års studier.

Om en värdmedlemsstat som villkor för

yrkesutövning kräver avlagd högskoleexamen eller examen på institutnivå efter minst tre års studier, skall en medborgare i en stat inom EES ges tillstånd att utöva detta yrke på samma villkor som gäller för värdmedlemsstatens medborgare, om han i en annan stat inom EES efter minst tre års utbildning har avlagt en högskoleexamen eller examen på institutnivå som berättigar till motsvarande yrkesverksamhet och dessutom fullgjort yrkespraktik, om detta är ett villkor för uppnående av yrkeskompetens. Rätt att utöva yrke uppkommer också på grundval av en examen som har avlagts utanför EES och som erkänns av en annan stat inom EES, förutsatt att personen i fråga har utövat yrket i tre år i en stat inom EES som erkänner examen. Om examen har avlagts i en sådan stat inom EES som inte reglerar detta yrke, kan värdmedlemsstaten kräva att personen i fråga har utövat yrket på heltid under två år under de närmast föregående tio åren.

Om den utbildning som sökanden har genomgått är minst ett år kortare än den som krävs i värdmedlemsstaten, får värdmedlemsstaten av den sökande också kräva högst fyra års yrkeserfarenhet eller, om innehållet i yrkesutbildningen eller yrkesaktiviteterna uppvisar väsentliga olikheter, som villkor för yrkesutövningen kräva att han genomgår ett lämplighetsprov eller slutför en anpassningstid på högst tre år. Den sökande skall i allmänhet ha rätt att välja mellan ett lämplighetsprov och en anpassningstid. Värdmedlemsstaten får föreskriva ett lämplighetsprov, om yrkesutövningen kräver exakt kunskap om landets lagstiftning.

Examensbevisdirektivet gäller inte de branscher för vilka EG särskilt har utfärdat specialdirektiv om erkännande av examina. Till dem hör de ovan nämnda specialdirektiv som gäller läkar-, sjukskötar-, tandläkar-, barnmorske- och provisorsexamen.

Rådets direktiv om ett andra generellt system för erkännande av yrkesutbildning och yrkespraktik, i tillägg till direktiv 89/48/EEG (92/51/EEG), nedan direktivet som kompletterar examensbevisdirektivet.

Avsikten med direktivet som kompletterar examensbevisdirektivet är att främja personers fria rörlighet genom att ge en medborgare i en stat inom EES rätt att få sin yrkesutbildning efter den allmänbildande utbildningen eller sin yrkeserfarenhet erkänd i den stat inom EES dit han flyttar för att vara verksam som arbetstgare eller självständig yrkesutövare. Direktivet

inverkar inte på den rätt medlemsstaterna har att på det sätt de önskar fastställa nationella behörighetskrav för de yrken för vilkas utövande EG inte har utfärdat några bestämmelser.

Direktivet skall gälla för varje medborgare i en stat som hör till EES. Det gäller rätten att utföra sådana reglerade yrkesuppgifter som förutsätter en sådan yrkesutbildning som inte omfattas av andra EES-regler om erkännande. Om en värdmedlemsstat som villkor för reglerad yrkesutövning kräver avlagd examen på skolnivå, sådan examen på institutnivå som efter gymnasialstadiet kräver mindre än tre års studier eller en kortare än treårig yrkesutbildning på högre nivå eller högskoleexamen eller en studieprestation som är mindre omfattande än examen, skall en medborgare i en stat inom EES ges tillstånd att utöva detta yrke på samma villkor som de som gäller för värdmedlemsstatens egna medborgare, om han har genomgått yrkesutbildning i en annan stat inom EES eller har en av en annan stat inom EES erkänd yrkesutbildning. En utbildning som slutförts i en annan stat inom EES skall erkännas också i de fall då sökandens utbildning är på lägre nivå eller kortare än den som värdmedlemsstaten kräver. Yrkesutbildning efter skolnivå ger behörighet också för sådana uppgifter för vilka värdmedlemsstaten kräver högskoleexamen, utom i de fall då kravet är en högskoleexamen efter mer än fyra års studier. Förfarandet för erkännande varierar beroende på hur bra nivån och längden på den utbildning som sökanden genomgått motsvarar kraven i värdmedlemsstaten.

Om den utbildning som sökanden har genomgått är minst ett år kortare än den som krävs i värdmedlemsstaten, får värdmedlemsstaten av den sökande i regel kräva högst fyra års yrkeserfarenhet. Alternativt kan värdmedlemsstaten kräva att sökanden genomgår ett lämplighetsprov eller en prøvotid på högst tre år, om innehållet i yrkesutbildningen eller yrkesaktiviteterna uppvisar väsentliga olikheter. Sökanden skall i allmänhet ges rätt att välja mellan ett lämplighetsprov och en prøvotid. Värdmedlemsstaten får bestämma om sökanden skall genomgå en prøvotid eller ett lämplighetsprov, om yrket i fråga kräver ingående kännedom om landets lagstiftning eller om värdmedlemsstaten kräver en i examensbevisdirektivet avsedd högskoleexamen. Om sökanden har en yrkesexamen på skolnivå och värdmedlemsstaten kräver en högre yrkesexa-

men kan värdmedlemsstaten kräva att sökanden genomgår en prøvotid om högst tre år eller ett lämplighetsprov. Sökanden har rätt att välja mellan dessa två alternativ. Kravet behöver inte basera sig på skillnaderna i innehållet i utbildningen eller yrkesaktiviteterna.

Rådets direktiv om underlättande av läkares fria rörlighet och ömsesidigt erkännande av deras utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis (93/16/EEG)

I detta direktiv har bestämmelserna i ovan nämnda läkardirektiv, samordningsdirektiv för läkare och allmänläkardirektiv, som har antagits tidigare, slagits samman utan att innehållet har ändrats.

EES-avtalet i relation till den samnordiska överenskommelsen

Överenskommelsen mellan de nordiska länderna om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinärer gäller läkare, tandläkare, sjukskötare, provisorer, fysioterapeuter, verksamhetsterapeuter, barnmorskor, hälsovårdare, optiker, psykologer, farmaceuter, röntgenskötare, mentalvårdare, tandhygienister, tandskötare, tandtekniker, primärskötare och kiropraktorer. Överenskommelsen ersätter den överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet som ingicks den 25 augusti 1981.

De nordiska länderna har ansett att det också i fortsättningen behövs samnordiska regler om godkännande av ovan nämnda yrkesgrupper för det första beträffande sådana reglerade yrkesgrupper och specialistkompetenser som inte omfattas av bestämmelserna i EES-avtalet, för det andra i vissa fall beträffande personer som har skaffat sin utbildning i tredje land och för det tredje beträffande de nordiska medborgare som annars skulle få sämre möjligheter till yrkesutövning i ett annat nordiskt land än vad de har enligt 1981 års överenskommelse. Den samnordiska överenskommelsen gäller samma yrken som tidigare kompletterades med kiropraktorer. Den samnordiska överenskommelsen ändrades så att den inte står i strid med EES-avtalet. Överenskommelsen bereddes av en nordisk arbetsgrupp och förslaget har varit på remiss i de nordiska länderna.

1.2. Praxis

Beviljande av rätt att utöva ett yrke

Ursprungligen var det endast ett fåtal viktiga yrken som legitimerades eller godkändes för att införas i centralregistret. För närvarande finns 24 sådana yrken inom hälso- och sjukvården som kräver legitimation eller annat godkännande. Rättsskyddscentralen för hälsovården meddelar legitimation för läkare, tandläkare, provisorer, farmaceuter, optiker och tandtekniker. Utövare av sjukvårdsyrke och utbildade massörer meddelas inte legitimation, utan dessa yrkesutövare beviljas rätt att utöva respektive yrke genom att de införs i det centralregister som upprätthålls av rättsskyddscentralen för hälsovården. Legitimation eller annat godkännande innebär beviljande av rätt att utöva yrket och att yrkesbeteckningarna är skyddade.

Legitimation och annat godkännande innebär att yrkesutövningslagstiftningen, patient-skadlagen (585/86), patientlagen och med vissa begränsningar sjukförsäkringslagen (364/63) och sjukförsäkringsförordningen (473/63) tillämpas på dessa yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

År 1993 meddelade rättsskyddscentralen för hälsovården legitimation för tillsammans 1 053 yrkesutövare och godkände tillsammans 9 318 yrkesutövare för att införa i centralregistret. Rättsskyddscentralen beviljade tillsammans 647 yrkesutövare specialistkompetenser.

Utbildningssystemet inom hälso- och sjukvården

Utbildningen och undervisningsplanerna inom hälso- och sjukvården eller grunderna för undervisningsplanerna regleras genom examensförordningar och innehållet i utbildningen och examina uppfyller således de krav som är en förutsättning för meddelande av legitimation och annat godkännande av yrkesgrupperna inom hälso- och sjukvården.

Den utbildning som krävs för hälso- och sjukvårdsuppgifter och som är en förutsättning för legitimation eller annat godkännande ges på högre nivå, institutnivå och skolnivå.

Högre nivå. *Medicinsk utbildning.* Medicinsk grundexamen är medicine licentiatexamen och odontologisk grundexamen odontologie licentiatexamen. Efter den medicinska grundexamen

följer ett års praktisk tjänstgöring (s.k. orienterande tjänstgöring), varefter den som har avlagt licentiatexamen kan erhålla rätt att självständigt utöva sitt yrke som legitimerad läkare. Vid de medicinska fakulteterna kan studerandena efter grundexamen och legitimationen avlägga olika specialläkarexamina samt medicine doktorsexamen.

Efter avlagd odontologie licentiatexamen krävs ett halvt års orienterande tjänstgöring innan rätt att utöva yrket som legitimerad självständig yrkesutövare kan beviljas. Inom odontologin finns fyra specialiteter, inom vilka studerandena kan avlägga påbyggnadsexamina för specialtandläkare efter 3—4 års studier. Doktorsexamen kan avläggas som en påbyggnadsexamen på universitetsnivå.

Högre nivå. *Farmaceutisk utbildning.* Inom det farmaceutiska utbildningsområdet kan studerandena avlägga provisorsexamen som högre examen på universitetsnivå. Som påbyggnadsexamen på universitetsnivå kan studerandena avlägga doktorsexamen.

Den 2,5—3 åriga farmaceututbildningen, som har definierats som utbildning på institutnivå, har skett vid universitetens farmaceutiska institutioner.

Den farmaceutiska utbildningen håller på att revideras så att den nuvarande farmaceutexamen på institutnivå från och med den 1 augusti 1994 ändras till en lägre högskoleexamen som kan avläggas efter 3 års studier.

Institut- och skolnivå. Beroende på utbildningens längd och utbildningsstadiet är yrkesexamina antingen examina på institutnivå eller på skolnivå. Både på institutnivå och på skolnivå ges utbildningen inom grundlinjen för hälsovård och motsvarande studielinjer som bygger på studentexamen samt inom separata studielinjer. Utbildningen bygger antingen på grundskolan eller studentexamen. Yrkesinriktad grundutbildning ges dessutom i form av vuxenutbildning.

Till utbildningsyrkena på institutnivå inom hälso- och sjukvården hör sjukskötare-, hälsovårdare-, barnmorske-, laboratorieskötare-, röntgenskötare-, fysioterapeut-, ergoterapeut-, tandhygienist- och ortopedteknikerexamen, som avläggs vid grundlinjen för hälsovård. Till examina på skolnivå vid grundlinjen hör primärskötare-, barnskötare-, mentalvårdare-, konditionsskötare-, fotvårdare-, medikalvaktmästare-ambulansförare- och tandskötarexamen.

Vid de separata studielinjerna inom hälso-

och sjukvården kan studerandena avlägga tandtekniker-, specialtandtekniker- och optikerexamen, som karakteriseras som examina på institutnivå. Massörsutbildning har givits vid privata läroanstalter.

Den nuvarande institutnivån innefattar en 3-årig grundutbildning för sjukskötare och dessutom en halvårig specialiseringsutbildning som leder till sjukskötare-, barnmorske- eller hälsovårdarexamen. För dem som har avlagt studentexamen tar utbildningen 3,5 år och för dem som har genomgått grundskolan 4,5 år. Den 30 december 1992 fattade undervisningsministeriet ett beslut om att förlänga barnmorskeutbildningen med ett års praktik på det sätt som barnmorskedirektivet förutsätter.

För varje utbildningsyrke har utbildningsstyrelsen fastställt en riksomfattande undervisningsplan, som läroanstalterna har varit tvungna att iaktta. De riksomfattande undervisningsplanerna har utarbetats under utbildningsstyrelsens ledning och i samråd med hälso- och sjukvårdsmyndigheterna, verksamhetsnheterna inom hälso- och sjukvården, de organisationer som representerar arbetstagarna och arbetsgivarna i branschen samt läroanstalterna. I undervisningsplanerna har utbildningspolitiska och hälsovårdspolitiska utgångspunkter, de krav som arbetslivet och utvecklandet av det ställer samt den föränderliga kunskapsbasen i branschen och kraven på utvecklande av yrkespraxis beaktats. Utöver teoretisk utbildning omfattar utbildningen klinisk undervisning i form av övervakad praktik.

Rättsskyddscentralen för hälsovården inför på basis av examensbetyget dem som har avlagt nämnda examina i det centralregister som centralen för och beviljar dem sålunda rätt att utöva yrket.

Utbildningsreformer och -prövningar. Som en del av en totalreform av utbildningen har en gemensam utbildning på skolnivå inletts inom social- och hälsovården. I den har sju yrkesutbildningslinjer på skolnivå inom hälso- och sjukvården (primärskötare, mentalvårdare, barnskötare, conditionsskötare, fotvårdare, tandskötare och medikalvaktmästare-ambulansförare) och tre inom socialvården (hemvårdare, vårdare av utvecklingshämmande och dagvårdare) slagits ihop. De två första åren omfattar gemensam utbildning, varpå följer en halvårig specialisering med fördjupade studier enligt studerandens eget val. Målet är att den som har avlagt grundexamen inom social- och

hälsovården kan vara verksam både inom den öppna vården och den slutna social- och hälsovården i omfattande primära vård- och omsorgsuppgifter.

Inom hälso- och sjukvården har yrkeshögskoleutbildning införts som en form av försöksutbildning. Yrkeshögskoleutbildning inom hälso- och sjukvården ges för närvarande vid 12 hälsovårdsläroanstalter, som hör till nio olika yrkeshögskolor. Utbildningsprogrammen för hälso- och sjukvård vid yrkeshögskolorna innefattar inriktningalternativen vårdarbete, rehabilitering och kliniskt laboratoriearbete. Den som väljer inriktningalternativet vårdarbete blir sjukskötare, barnmorska, hälsovårdare eller diakonissa. Den som väljer inriktningalternativet rehabilitering blir fysioterapeut eller ergoterapeut. Den som väljer inriktningalternativet kliniskt laboratoriearbete blir laboratorieskötare och den som väljer inriktningalternativet optometri blir optiker. Avsikten är att överföra tandteknikerutbildningen till systemet med yrkeshögskolor.

En yrkeshögskoleexamen ger samma praktiska yrkeskompetens för verksamhet i övervakade yrken inom hälso- och sjukvården som den nuvarande utbildningen på institutnivå.

Utbildning för andra yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården

Utbildningslinjerna för psykologer, talterapeuter och näringsterapeuter är utbildning på högre nivå och de som har utbildats vid dem arbetar huvudsakligen inom hälso- och sjukvården. Utbildningen leder till en grundexamen på universitetsnivå. På grund av de vetenskapliga och yrkesmässiga kraven är utbildningsprogrammen för talterapeuter och psykologer mera omfattande än utbildningsprogrammet för en grundexamen på universitetsnivå i genomsnitt.

Psykologie eller filosofie kandidatexamen kan avläggas vid sex universitet i vårt land. Närmare hälften av psykologerna är verksamma endast i uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Utbildningsprogrammet för logopedi på universitetsnivå ger behörighet som talterapeut. Sådan utbildning ges vid Helsingfors och Uleåborgs universitet.

Näringsterapeututbildning ges vid medicinska fakulteten vid Kuopio universitet. Examen är kandidatexamen i hälsovård.

Sådan kiropraktorutbildning som avses i den samnordiska överenskommelsen ges huvudsakligen utanför de nordiska länderna. Utbildningen tar 4—5 år och leder till Doctor of Chiropractic -examen.

Tillsynen över yrkesutövarna och deras ansvar

Tillsynen över yrkesutövarna. Tillsynen över yrkesutövarna inom hälso- och sjukvården utövas i första hand av arbetsgivarna. Kommunerna och samkommunerna har disciplinär makt över den hälso- och sjukvårdspersonal som är i deras tjänst.

Den rätt som rättsskyddscentralen för hälsovården har att övervaka den hälso- och sjukvårdspersonal som nämns i lag baserar sig på lagen om rättsskyddscentralen för hälsovården (1074/92) och på yrkesutövningslagstiftningen. De yrkesutövare som omfattas av yrkesutövningslagstiftningen står också under länsstyrelsens tillsyn.

Det primära syftet med tillsynen är att upprätthålla och förbättra patientsäkerheten. I detta hänseende övervakas personernas förmåga att utöva sitt yrke samt kvaliteten på yrkesutövningen. Tillsynsmyndigheterna kan få uppgifter om konstaterade brister i yrkesutövningen bl.a. genom meddelanden och klagomål från klienterna, av olika myndigheter, folkpensionsanstalten, apoteken, arbetsgivarna, cheferna och genom domstolarnas meddelanden. Tillsynsmyndigheterna har endast rätt att övervaka den hälso- och sjukvårdspersonal som omfattas av yrkesutövningslagstiftningen.

På basis av det material som har uppkommit vid prövning av en tillsynsfråga kan t.ex. följande åtgärder vidtas vid rättsskyddscentralen för hälsovården: administrativ styrning, disciplinära åtgärder och säkerhetsåtgärder samt effektiverad kontroll. Länsstyrelsen kan endast tillgripa administrativ styrning, med andra ord göra yrkesutövaren uppmärksam på frågan eller ge honom en anmärkning eller sträng anmärkning för den framtida verksamheten. Om begränsning, framtagna och återställande av hälso- och sjukvårdspersonalens yrkesutövningsrätt och om disciplinära ärenden beslutar nämnden för tillsyn över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen, som finns vid rättsskyddscentralen för hälsovården.

Om de disciplinära åtgärder som berör läkare, tandläkare, provisorer och farmaceuter

stadgas särskilt i de lagar som gäller dessa yrkesutövare. Disciplinstraff kan föranledas av verksamhet som strider mot lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser eller av felaktighet eller försummelse i samband med ett uppdrag och för läkare, tandläkare och apotekare dessutom av olämpligt uppförande. Disciplinstraffen består av muntlig eller skriftlig varning. Som disciplinstraff har nästan enbart använts skriftlig varning. Några motsvarande stadganden finns inte för andra yrkesutövare.

Yrkesutövning som äventyrar patientsäkerheten avvärjs genom att rätten att utöva yrket fräntas eller begränsas. En sådan säkerhetsåtgärder hänförs inte till straffen. De mest detaljerade stadgandena om säkerhetsåtgärder gäller läkare och tandläkare. Stadgandena gäller i allmänhet förmågan att utöva yrket och kvaliteten på yrkesutövningen.

Den vanligaste orsaken till framtagna av rätten att utöva yrket är att yrkesutövaren är oförmögen att utföra sitt arbete på grund av ålder, sjukdom eller av någon annan orsak. Detta gäller dem som utövar läkar-, tandläkar-, provisors- eller farmaceutyrket och utövare av sjukvårdsyrke. För tandtekniker och utbildade massörer kan arbetsoförmåga till följd av en fysisk sjukdom inte utgöra grund för framtagna av rättigheterna. Däremot kan arbetsoförmåga till följd av missbruk av alkohol eller narkotika eller på grund av mentalsjukdom utgöra en sådan grund.

Ett brott som har begåtts vid yrkesutövningen kan också leda till att en läkare, tandläkare, utövare av sjukvårdsyrke eller utbildad massör mister sina rättigheter eller till att de begränsas. Om en optiker eller tandtekniker har dömts till fängelsestraff eller för brott mot den lag som gäller yrkesutövningen har dömts till böter, kan rättigheterna begränsas eller rätten att utöva yrket fräntas.

En läkare eller tandläkare kan dessutom mista sina rättigheter om han avsiktligt utfärdar ett oriktigt eller grundlöst läkarintyg eller läkarutlåtande eller vid utövandet av sitt yrke förfar på ett sätt som skall anses olämpligt eller missbrukar patientens förtroende eller beroende av honom. I fråga om en utbildad massör kan också missbruk av förtroende komma i fråga.

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan ingripa i en läkares eller tandläkares rätt att utöva yrket också i sådana fall då yrkesutöva-

ren förfar felaktigt vid fullgörandet av uppgifter som hör till läkar- eller tandläkaryrket eller fullgör sådana till läkar- eller tandläkaryrket hörande uppgifter för vilka hans utbildning eller erfarenhet skall anses otillräcklig eller i fråga om vilka hans verksamhetsmöjligheter skall anses begränsade.

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan av särskilda skäl förordna en läkare eller tandläkare att delta i fortbildning vid äventyr att centralen kan förbjuda honom att utöva sitt yrke eller begränsa denna rätt.

I de lagar som gäller utövning av läkaryrket och utövning av tandläkaryrket ingår ett stadgande, enligt vilket rättsskyddscentralen för hälsovården och dessutom länsstyrelsen vid behov kan bestämma att mottagnings-, undersöknings- och vårdlokaliteterna samt patientkartoteket hos yrkesutövaren skall granskas. Endast en legitimerad läkare eller tandläkare kan förordnas att utföra granskningen.

I praktiken har de tillsynsåtgärder som lett till påföljder nästan enbart berört läkare och tandläkare. T.ex. år 1993 fråntog rättsskyddscentralen för hälsovården 12 läkare, en tandläkare och en sjukskötare rätten att utöva yrket samt begränsade 17 läkares rätt att utöva yrket. Som disciplinstraff fick fyra läkare en skriftlig varning. I administrativt hänseende övervakade rättsskyddscentralen för hälsovården 24 läkare, en tandläkare och en optiker genom att ge dem en anmärkning för den framtida verksamheten.

De yrkesutövare inom hälso- och sjukvården som arbetar inom den offentliga sektorn övervakas dessutom av justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman.

Yrkesutövarnas ansvar. Ansvaret i samband med den verksamhet som en yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedriver kan indelas i disciplinärt ansvar, straffrättsligt ansvar och skadeståndsansvar.

Yrkesutövarna inom hälso- och sjukvården omfattas av de allmänna straffrättsliga normerna. För att straffrättsligt ansvar skall uppkomma förutsätts det att en handling eller underlåtelse får rättsstridiga följder och att handlingen eller underlåtelserna kan tillräknas den som har gjort sig skyldig till den och att den har skett genom uppsåt eller vållande. I regel är det härvid fråga om vållandebrott, t.ex. vållande av kroppsskada. De skador inom

hälso- och sjukvården som uppkommer till följd av vården eller behandlingen leder sällan till straffrättsliga åtgärder.

Innan patientskadlagen trädde i kraft den 1 maj 1987 bestämdes patientens rätt till skadestånd för personskada enligt skadeståndslagen (412/74). Patientskadlagen är en speciallag i förhållande till skadeståndslagen. Skadeståndslagen tillämpas fortfarande i fråga om ersättning för sakskada som har åsamkats en patient och ersättning för personskada som skall anses ringa. Enligt skadeståndslagen är den som uppsåtligen eller av vållande förorsakar någon annan skada skyldig att ersätta den. Enligt lagen är arbetsgivaren skyldig att ersätta en skada som arbetstagaren förorsakar genom fel eller försummelse i arbetet. Trots arbetsgivarens skadeståndsansvar blir inte arbetstagaren alltid själv befriad från ersättningskyldigheten.

1.3. Annan lagstiftning som påverkar yrkesutövningen

Patientskadlagen

Utövare av hälso- och sjukvårdsverksamhet skall ha försäkring för ansvarighet som avses i patientskadlagen. Arbetsgivaren skall se till att försäkringskyldigheten fullgörs. Också alla de som självständigt utövar ett yrke inom hälso- och sjukvården skall ha försäkring. Om den som är anställd hos någon annan dessutom håller privatmottagning, skall han ha en särskild försäkring för denna verksamhet. Den som underlåtit att ta försäkring är skyldig att för tiden för underlåtenheten erlagga högst tiodubbel försäkringspremie.

För personskada som åsamkats en patient i samband med hälso- och sjukvård utges ersättning enligt patientskadlagen. Som patientskada ersätts också en personskada som uppkommit under en sjuktransport. Huvudregeln är att personskada som orsakats patienten av undersökning, behandling eller annan dylik åtgärd eller av att sådan försummat ersätts som patientskada.

Lagen om patientens ställning och rättigheter

Patientlagen innehåller stadganden om de centrala rättsprinciperna i samband med vård och bemötande av patienter. Till dem hör bl.a.

rätt till god hälso- och sjukvård samt till gott bemötande, rätt till information och självbestämmanderätt. Lagens syfte är att underlätta uppkomsten av förtroendefulla vårdförhållanden och en förtroendefull växelverkan mellan de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården och patienterna samt att framhäva det kvalitativa utvecklandet av funktionerna inom hälso- och sjukvården.

Lagen om privat hälso- och sjukvård

I lagen om privat hälso- och sjukvård stadgas om rätten att tillhandahålla befolkningen privata hälso- och sjukvårdstjänster. Den verksamhet som avses i lagen kompletterar den service som den offentliga hälso- och sjukvården producerar. Lagens utgångspunkt är att nivån och kvaliteten på de privata hälso- och sjukvårdstjänsterna skall motsvara de offentliga hälso- och sjukvårdstjänsterna. I lagen fastställs de medel myndigheterna har att följa och utvärdera den privata hälso- och sjukvårdsverksamheten.

Sjukförsäkringslagen

Envar som är bosatt i Finland har med stöd av sjukförsäkringslagen rätt att vid sjukdom få ersättning för nödvändiga kostnader för sjukvård. Om de kostnader som ersätts såsom sjukvård stadgas i 5 § sjukförsäkringslagen.

En förutsättning för att ersättning skall betalas är att vården eller behandlingen har givits av en person med behörig yrkesutbildning. Såsom person med behörig yrkesutbildning anses enligt 5 § 1 mom. sjukförsäkringsförordningen den som rättsskyddscentralen för hälsovården i förteckningen över hälsovårdspersonal infört såsom sjukskötare, barnmorska, fysioterapeut, laboratorieskötare eller specialtandtekniker samt enligt 5 § 2 mom. psykolog då han utför testning eller annan därmed jämförbar psykologisk undersökning i anslutning till av läkare föreskriven undersökning eller vård.

Konsumentskyddslagen

Konsumentskyddslagen (38/78) gäller utbud, försäljning och annan marknadsföring av kon-

sumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Med konsumtionsnyttighet avses sådana varor och tjänster som utbuds eller används för enskild konsumtion.

Konsumentklagonämnden ger rekommendationer om hur sådana ärenden skall avgöras som avses i konsumentskyddslagen och som gäller den verksamhet som privata yrkesutövare som hör till hälso- och sjukvårdspersonalen bedriver samt verksamhet enligt lagen om privat hälso- och sjukvård.

Lagen om konkurrensbegränsningar

Enligt lagen om konkurrensbegränsningar (480/92) skall särskilt beaktas konsumenternas intresse samt att friheten att idka näring skyddas mot obefogade hinder och begränsningar. En konkurrensbegränsning anses ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande ekonomisk konkurrens påverkar prisbildningen, hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet, hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning eller är oförenlig med en internationell överenskommelse som förpliktar Finland.

Statsandelslagstiftningen

Det centrala syftet med lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/92), som trädde i kraft vid ingången av 1993, och de därtill anslutna ändringarna av den speciallagstiftning (734—763/92) var att minska den styrning som binder kommuner och samkommuner. I samband med statsandelsreformen upphävdes en del av de stadganden som gäller sättet att ordna tjänsterna och andra ändrades så att de blev flexiblare med tanke på kommunerna. Kommunerna och samkommunerna kan fördela social- och hälsovårdspersonalen på det sätt som de anser bäst och staten styr inte längre antalet anställda eller uppgifterna. Sålunda kan kommunerna och samkommunerna inrätta sådana tjänster och uppgifter som de anser nödvändiga och uppställa behörighetsvillkor för dem.

1.4. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Sverige

I Sverige är det socialstyrelsen som med stöd

av lagen om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m. (SFS 1984:542) meddelar legitimation för läkare, tandläkare, psykologer, logopeder, sjukgymnaster, psykoterapeuter, glasögonoptiker, barnmorskor, sjuksköterskor och kiropraktorer.

Legitimation är en förutsättning för utövning av barnmorske-, läkar- och tandläkaryrket. Apotekare och receptarier, dvs. farmaceuter, får inte legitimation, men i lagen stadgas om den behörighet som krävs för utövning av dessa yrken.

Yrkestitel och yrkesbeteckning skyddas i lagen. Inom hälso- och sjukvården får inte någon obehörigen ge sig ut för att vara barnmorska, läkare eller tandläkare eller på annat sätt ge sken av att ha sådan kompetens. Det är också förbjudet att ge sig ut för att vara legitimerad glasögonoptiker, kiropraktor, logoped, psykolog, psykoterapeut, sjukgymnast, sjuksköterska eller tandhygienist utan att ha legitimation för yrket (SFS 1992:1562). En legitimerad psykolog skall också ha fullgjort föreskriven praktisk tjänstgöring.

I förordning (SFS 1982:771) stadgas om behörighet för vissa landstingstjänster inom hälso- och sjukvården samt om besättandet av dessa tjänster. Genom förordningen fastställs behörighetsvillkoren för tjänst som läkare, barnmorska, sjukgymnast och sjuksköterska.

I lagen om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. (SFS 1980:11) stadgas även om de av hälsovårdspersonalens skyldigheter som motsvarar patientens rättigheter.

Danmark

Reglerad rättighet att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården innehas av nio yrkesgrupper: läkare, tandläkare, sjukskötare, barnmorskor, s.k. terapiassistenter (fysioterapeuter/ergoterapeuter), kliniska tandtekniker, fotvårdare, kiropraktorer och apotekare. Dessa yrkesbeteckningar får användas endast av personer som har ovan avsedd rättighet.

Beträffande läkare specificeras dessutom de uppgifter som ankommer enbart på läkare. Till dem hör bl.a. behandling av könssjukdom i dess smittsamma skede, behandling av tuberkulos och andra smittsamma sjukdomar, operativa ingrepp, bedövningar, förlossningar, läkemedelsordinationer, strålbehandling samt användning av viss elektronisk apparatur. För

tandläkare, barnmorskor, kliniska tandtekniker och kiropraktorer finns på motsvarande sätt närmare bestämmelser som gäller dessa yrkesgruppers uppgifter.

Framställningar har gjorts om att utsträcka legitimationsförfarandet till vissa andra yrkesgrupper. En grupp som har nämnts är i synnerhet psykologerna, för vilka legitimationsförfarandet infördes vid ingången av 1994.

Norge

I Norge finns en särskild yrkesutövningslag för läkare, tandläkare, fysioterapeuter, ortopediingenjörer, sjukskötare, psykologer och barnmorskor. Om godkännade av övrig hälso- och sjukvårdspersonal stadgas i en lag som gäller ergoterapeuter, röntgenskötare, barnskötare, hjälpskötare, fotvårdare, tandskötare, bioingenjörer, optiker och kiropraktorer. Om provisorer och farmaceuter stadgas dessutom i apotekslagen.

Utöver skyddad yrkestitel ger stadgandena läkare, tandläkare, fysioterapeuter, ortopediingenjörer, barnmorskor, provisorer och farmaceuter ensamrätt att utöva yrket. För övriga ovan nämnda yrkesgrupper innebär regleringen endast skyddad yrkestitel.

Helsedirektoratet svarar för tillsynen över all yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården. Myndigheterna har rätt att indra eller inskränka en persons behörighet med iakttagande av de närmare stadganden och bestämmelser som utfärdats per yrkesgrupp. I Norge pågår en revidering av reglerna om yrkesutövare inom hälso- och sjukvården och syftet med denna revidering är att samordna reglerna för de olika yrkesgrupperna i en enda lag.

Island

På Island gäller den lagstadgade rätten att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården femton olika yrken: läkare, tandläkare, sjukskötare, provisorer, fysioterapeuter, ergoterapeuter, barnmorskor, optiker, farmaceuter, röntgenskötare, tandhygienister, tandskötare, primärskötare, veterinärer och kiropraktorer. De isländska lagarna om yrkesutövning gäller enskilda yrken och de skyddar såväl yrkesbeteckningen som rätten att utöva respektive yrke.

Tyskland

I Tyskland stadgas särskilt om akademiska medicinska yrken och rätten att utöva dessa yrken samt om utbildning och behörighetskrav för icke-akademiska yrken inom hälso- och sjukvården. Om förutsättningarna för utövning av akademiska medicinska yrken stadgas i grundlagen (Artikel 74 Nr 19. Grundgesetz) samt med tanke på hela förbundsstaten i de lagar som gäller dessa yrken. Till dem hör läkar-, tandläkar-, veterinär- och apotekaryrket. Endast den som har meddelats legitimation och som på ansökan har beviljats tillstånd att utöva yrket får utöva ett yrke som hör till de ovan nämnda. Tillstånd beviljas av hälsovårdsministeriet. När tillstånd söks jämsställs också sådana personer som saknar medborgarskap eller hemstat men som bor i Tyskland och har genomgått föreskriven utbildning med tyska medborgare. Det finns en separat lag som gäller rättigheterna och ställningen för denna grupp av personer som bor i Tyskland. Om specialistutbildning och specialiteter för läkare stadgas i en separat lag.

Om behörighet att som psykolog tillhandahålla psykoterapeuttjänster för den vuxna befolkningen, barn och ungdomar samt om utbildningen för dessa yrken stadgas i en separat lag som gäller hela förbundsstaten. Endast den som har genomgått föreskriven utbildning och uppfyller behörighetskraven får tillhandahålla sådana tjänster. I en separat lag stadgas likaså om näringsterapeututbildning och behörighetsvillkoren för dessa uppgifter.

De som har genomgått annan än medicinsk utbildning och som yrkesmässigt tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster utgör en särskild grupp. Om dessa personers utbildning och behörighetsvillkor stadgas i separata lagar som antingen gäller en enda delstat eller hela förbundsstaten. Till denna grupp, där yrkesutövningen är beroende av tillstånd, hör verksamhets- och arbetsterapeuter, dietister, barnmorskor, sjukskötare, barnsjukvårdare, logoped, ortoped, räddningspersonal, medicintekniska laboratorieassistenter, medicintekniska röntgenassistenter, veterinärmedicinska assistenter, sjukgymnaster och massörer.

Nederländerna

I Nederländerna pågår beredningen av en

totalrevidering av den lagstiftning som gäller yrkesutövning inom hälso- och sjukvården. Det är meningen att vid revideringen skydda endast vissa yrkesbeteckningar och åtgärder. Enligt förslaget skall alla holländare ha rätt att erbjuda hälso- och sjukvårdstjänster. För att få rätt att använda en skyddad yrkesbeteckning måste personen i fråga kunna visa att han innehar föreskrivna kunskaper och färdigheter. Det är dock inte meningen att registreringen helt skall slopas. Till de yrkesbeteckningar som skall registreras hör läkare, tandläkare, provisor, fysioterapeut, läkemedelsterapeut, närings-terapeut, tandhygienist, talterapeut, ergoterapeut, barnmorska, sjukskötare, klinisk kemist, klinisk psykolog och psykoterapeut.

Trots att tillhandahållandet av tjänster inom hälso- och sjukvården generellt skall befrias, skall vissa åtgärder endast få vidtas av vissa registrerade yrkesutbildade personer. Dylika åtgärder är bl.a. kirurgiska ingrepp, ingrepp i människans vävnader, förlossningar, katetrisering, endoskopiska åtgärder, injektioner, punktioner, narkos samt strålbehandling. För att få vidta dessa åtgärder måste den registrerade personen behärska de speciella färdigheter som åtgärderna i fråga kräver.

Registreringen skall endast gälla för viss tid och den skall vid behov kunna återkallas. Bibehållande av registreringen förutsätter att personen deltar i fortbildning och underkastar sig övervakningsåtgärder.

Det är meningen att antalet grupper som skall övervakas utökas. Förutom läkare, tandläkare, provisorer och barnmorskor skall också bl.a. psykoterapeuter och sjukskötare tas med. Klagomålsförfarandet skall effektiveras och ställningen för den som anför klagomål förbättras. Den som anför klagomål skall ges möjlighet att använda biträde och han skall höras vid behandlingen av klagomålet. Det disciplinära förfarandet skall bli offentligt och äga rum i lokala disciplinnämnder samt vid behov i en riksomfattande centralnämnd.

Förutom de registrerade yrkesbeteckningarna skall det finnas vissa yrkesuppgifter inom hälso- och sjukvården för vilka det krävs färdigheter som fås genom utbildning. Till dem hör ortoped, röntgenassistenter och radioterapiassistenter, farmaceuter samt vissa uppgifter inom vårdbranschen. Lagförslaget innehåller också en möjlighet att döma en oregistrerad yrkesutövare som åsamkar patienten skada till straff.

Storbritannien

Med stöd av en lag från år 1983 övervakas utövningen av läkaryrket av ett medicinskt råd, som är ett självständigt organ. Rådet registrerar läkarna och fastställer de utbildningsmål som är en förutsättning för registrering. Det undersöker även klagomål mot läkare och det har disciplinär makt gentemot yrkesutövarna.

Till yrkena inom tandvården hör tandläkar-, tandhygienist- och tandterapistyrket. Arbetsfördelningen mellan dem är fastställd. Om utövningen av tandläkaryrket finns en särskild lag. Enligt denna lag får även tandhygienister och tandterapisterna utföra vissa av de uppgifter som ankommer på en tandläkare. Om tandhygienistens och tandterapistens uppgifter stadgas dessutom i en separat lag.

Den övriga hälso- och sjukvårdspersonalens behörighet har säkerställts på tre sätt, genom lagstadgad registrering, genom övervakning av yrkeskårens egna organ eller genom de behörighetskrav som arbetsgivaren ställer. Registreringen enligt lag gäller sjukskötare, barnmorskor och hälsovårdare. Dessa grupper registreras och övervakas av ett eget råd. För följande yrken finns egna lagar och övervakningsorgan: fotvårdare, näringsterapeuter, laboratorieskötare, ergoterapeuter, ortoptister, fysioterapeuter och röntgenskötare. Yrkeskårens egna organ fastställer och övervakar behörigheten för följande yrken: kliniska psykologer, psykoterapeuter för barn, apotekare, talterapeuter, sjukhusoptometristerna och forskare i cytologi. Detta gäller även tandhygienister och tandterapisterna. För bl.a. tandläkarassistenter, kliniska forskare och andra assistenter gäller enbart de behörighetsvillkor som arbetsgivaren ställer.

Utövningen av läkar-, tandläkar-, barnmorske- och hälsovårdaryrket har skyddats och endast en yrkesutbildad person som har registrerats på behörigt sätt har rätt att utöva ett sådant yrke.

1.5. Bedömning av nuläget

Den utspridda och föråldrade yrkesutövningslagstiftningen

Inom hälso- och sjukvården måste resursanvändningen hela tiden effektiviseras och resurserna omfördelas. Statsandelsreformen, den

minskade bindande styrningen av kommunerna, internationaliseringen, den ökade konsumentmedvetenheten och konkurrensen samt den tekniska utvecklingen ställer det finländska hälso- och sjukvårdssystemet inför nya krav och utmaningar. Ovan nämnda omständigheter har inte i tillräcklig hög grad kunnat beaktas i den gällande yrkesutövningslagstiftningen.

Den gällande yrkesutövningslagstiftningen är osammanhängande och oenhetlig. Det är svårt att få ett grepp om den som en helhet och tillämpningen av den har inte varit problemfri. De ändringar som EES-avtalet förutsätter har tekniskt sett gjort lagstiftningen allt svårare att tolka.

Det problematiska med tanke på patientsäkerheten är att det inom hälso- och sjukvården också arbetar sådana yrkesgrupper som står utanför yrkesutövningslagstiftningen och som i praktiken utför liknande uppgifter i samband med undersökning och vård av patienterna som de som omfattas av lagstiftningen. Lagstiftningen bör beröra dem som deltar i vården av patienterna på ett mera enhetligt sätt än för närvarande. Detta förutsätter redan patienternas samt hälso- och sjukvårdspersonalens rättskydd.

Patientskadelagen och patientlagen, som framhäver patientens ställning och rättsskydd, förutsätter att den ställning och det ansvar som de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården har preciseras i yrkesutövningslagstiftningen.

Den gällande yrkesutövningslagstiftningen definierar inte tillräckligt tydligt vilken betydelse det har för yrkesutövningen att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården meddelas legitimation och införs i centralregistret.

Nuvarande praxis med yrkesbeteckningsvis registrering av utbildningsyrkena inom hälso- och sjukvården motsvarar inte till alla delar de föränderliga behoven att utveckla hälso- och sjukvården.

Utvecklande av servicesystemet samt gällande lagstiftning

Ett utvecklande av hälso- och sjukvårdssystemet så att det kan fungera enligt befolkningssansvarsprincipen samt ett utvecklande av servicestrukturen så att den i högre grad än för närvarande framhäver den öppna vården för-

utsätter att hälso- och sjukvårdspersonalen används på ett smidigt och mångsidigt sätt och att personalen har möjlighet att övergå från en uppgift till en annan i enlighet med sin utbildning och kompetens.

En arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt utredde 1992 frågan om hur servicestrukturen inom social- och hälsovården fungerar, hur ekonomisk den är samt ändringsbehoven (1992:17/STM). Arbetsgruppens ledande idé har varit att tjänster av hög kvalitet måste kunna tryggas på ett lönsammare sätt än för närvarande samt att förberedelser för det ökade behovet av tjänster under det kommande årtusendet måste göras.

Enligt utredningen om servicestrukturen försvårar personalens begränsade befattningsbeskrivningar en smidig och ändamålsenlig användning av arbetskraften, gör att servicesystemet blir stelt och försvårar arbetskraftens rörlighet mellan olika uppgifter.

Kvalitetssäkring och bristfälliga tillsynsmetoder

Kvalitetssäkringen inom hälso- och sjukvården har huvudsakligen förverkligats med hjälp av en enhetlig grundutbildning, kompletterande utbildning, fortbildning och tillsyn över yrkesutövningen. Det som emellertid har försvårat kvalitetssäkringen är att den rätt att utöva yrket som en gång har beviljats med stöd av yrkesutövningstagstiftningen är synnerligen bestående oberoende av personens faktiska yrkesskicklighet. Tillsynsmyndigheterna kan över huvud taget inte övervaka de personer som är verksamma inom hälso- och sjukvården men som inte omfattas av yrkesutövningstagstiftningen.

Den tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen som gällande lagstiftning möjliggör sker huvudsakligen i efterhand. Det är i allmänhet möjligt att ingripa i verksamheten först när ett fel har begåtts eller en patientskada skett. Sålunda främjar tillsynen inte i tillräckligt hög grad upprätthållandet av yrkesskickligheten hos de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården, utan åtgärderna koncentreras huvudsakligen till en begränsning av rättigheterna.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

En modernisering av yrkesutövningstagstiftningen

Syftet med propositionen är att modernisera och förenhetliga den gällande utspridda och oenhetliga lagstiftningen om yrkesutövningen inom hälso- och sjukvården så att den stöder målen för utvecklande av servicesystemet inom hälso- och sjukvården samt beaktar befolkningens behov av service.

Ett verksamhetssätt som baserar sig på befolkningsansvar förutsätter samarbete mellan hälsovårds- och socialväsendet och en flexibel användning av personalen. Befolkningsansvaret enligt lagen om specialiserad sjukvård (1062/89) och en ändring av servicestrukturen inom hälso- och sjukvården så att den allt mer framhäver den öppna vården leder till en utveckling i samma riktning. Revideringen höjer för sin del kvaliteten och effektiviteten inom hälso- och sjukvården genom att den möjliggör en smidigare användning av personalen än för närvarande samt gör det möjligt att utveckla befattningsbeskrivningarna. Genom revideringen stöds utvecklandet av en fungerande servicestruktur genom att personalens rörlighet från en uppgift till en annan inom gränserna för de färdigheter utbildningen ger och den faktiska kompetensen främjas.

I propositionen har beaktats anknytningspunkterna till den övriga lagstiftningen, t.ex. patientskadelagen, patientlagen, sjukförsäkringslagen och lagen om privat hälso- och sjukvård, och den sistnämnda lagstiftningens verkningar på de stadganden som gäller yrkesutövningen inom hälso- och sjukvården.

Propositionen utgår från att de begränsningar som gäller yrkesutövningen inom hälso- och sjukvården utgör undantag och är motiverade. Begränsningarna av yrkesutövningrätten bör omfatta endast sådana yrkesgruppers verksamhet, där behovet att skydda den som använder sig av tjänsterna, dvs. patientsäkerheten oundvikligen förutsätter det. I propositionen har även beaktats att patienternas rättskydd förverkligas och tillsynen över de yrkesutbildade personernas yrkesutövning inom hälso- och sjukvården i stor utsträckning utövas också med stöd av den övriga hälso- och

sjukvårdslagstiftningen, t.ex. patientskadela-
gen, patientlagen, lagen om privat hälso- och
sjukvård och sjukförsäkringslagstiftningen, och
genom arbetsgivarens försorg.

En effektivisering av kvalitetssäkringen och pa- tientsäkerheten

Med tanke på kvalitetssäkringen och patient-
säkerheten är det viktigt att tillsynsmyndighe-
terna har tillräckliga möjligheter att styra och
övervaka verksamheten och personalen inom
hälso- och sjukvården samt att vid behov
ingripa i verksamheten. Som en förebyggande
åtgärd förbättrar tillsynen patientsäkerheten
och kvalitetssäkringen.

Den tekniska utvecklingen inom hälso- och
sjukvården, nya vårdmetoder och s.k. alterna-
tiva vårdmetoder som blir allt vanligare samt
den ökade företagsverksamheten och konkuren-
sen inom hälso- och sjukvården ökar behö-
vet av tillsyn över de yrkesutbildade person-
ernas yrkesutövning inom hälso- och sjukvården.
Med tanke på en effektivare tillsyn är det
viktigt att bestämma de yrkesgrupper vilkas
verksamhet bör övervakas med beaktande av
patientsäkerheten. I propositionen har myndig-
heternas tillsynsmedel och tillsynsmöjligheter
preciserats. Målet är att tillsynsåtgärderna skall
vidtas i ett tidigare skede än för närvarande när
det gäller yrkesutbildade personers verksamhet
inom hälso- och sjukvården så att uppkomsten
av patientskador skall kunna förebyggas i så
hög grad som möjligt.

Genom fortbildning främjas och stöds upp-
rätthållandet och bevarandet av yrkesskicklig-
heten hos de yrkesutbildade personerna inom
hälso- och sjukvården samt kvaliteten på hälso-
och sjukvårdstjänsterna. Fortbildningsskyldig-
heten skall höra till de allmänna skyldigheterna
för alla yrkesutbildade personer inom hälso-
och sjukvården. Med stöd av den nya lagstift-
ningen skall rättsskyddscentralen för hälsovår-
den, då den konstaterar brister i yrkesskicklig-
heten hos någon yrkesutbildad person inom
hälso- och sjukvården, också kunna ålägga
personen i fråga att för konstaterande av
yrkesskickligheten genomgå förhör eller arbets-
prövning eller ge arbetsprov. Undersöknings-
förfarandet och undersökningspraxis i fråga
om verksamhet som inte motsvarar den yrkes-
skicklighet som krävs, felaktigt förfarande och
annars kvalitativt sett bristfällig verksamhet
har likaså preciserats.

En enklare förvaltning

Enligt propositionen kommer rättsskydds-
centralen för hälsovården inte att bevilja en
sådan yrkesutbildad person inom hälso- och
sjukvården som har rätt att använda i förord-
ning nämnd yrkesbeteckning rätt att utöva
yrket. Dessa personer införs i centralregistret
över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen
huvudsakligen på grundval av meddelanden
från läroanstalterna. Dessa yrkesutbildade per-
soner får rätt att använda en yrkesbeteckning
på basis av sina examensbevis. Några separata
beslut över införande i centralregistret skall
inte längre meddelas dessa yrkesutbildade per-
soner. För närvarande meddelar rättsskydds-
centralen för hälsovården ca 4 000 sådana
beslut per år. Å andra sidan förorsakar det att
fem nya yrkesgrupper tas med i lagstiftningen
gällande yrkesutövningen inom hälso- och
sjukvården ytterligare administrativt arbete.
Rättsskyddscentralen kommer inte heller att
bevilja yrkesutbildade personer inom hälso-
och sjukvården specialistkompetens.

2.2. De viktigaste förslagen

Meddelande av legitimation och skyddade yrkes- beteckningar

Propositionen utgår från att det fortfarande
är nödvändigt att bevilja vissa yrkesutbildade
personer inom hälso- och sjukvården rätt att
utöva yrket och att skydda yrkesbeteckningar-
na för yrkesutbildade personer inom hälso- och
sjukvården. När det bedöms hur viktiga och
nödvändiga dessa åtgärder är måste den risk
för patientskador som de yrkesutbildade per-
sonernas uppgifter inom hälso- och sjukvården
medför beaktas särskilt.

När frågan om vilka yrkesutbildade personer
inom hälso- och sjukvården som skall legitime-
ras övervägs, är följande fem kriterier av
betydelse:

- 1) en klart definierbar, av en myndighet
godkänd utbildning leder till yrket i fråga,
- 2) den yrkesutbildade personen är verksam
på ett självständigt sätt så att patientsäkerheten
förutsätter behörig yrkeskompetens,
- 3) den risk för patientskador som yrkesut-
övningen medför är större än i genomsnitt,
- 4) arbetet innebär omedelbar kontakt med

patienterna och omfattar också ofta åtgärder som intimt påverkar människan fysiskt och psykiskt samt

5) internationell praxis och internationella överenskommelser.

Utgående från ovan nämnda kriterier utför läkare, tandläkare, provisorer, psykologer, talterapeuter, näringsterapeuter, farmaceuter, sjukskötare, barnmorskor, hälsovårdare, fysioterapeuter, laboratorieskötare, röntgenskötare, tandhygienister, ergoterapeuter, optiker och tandtekniker sådana uppgifter som medför en större risk för patientskador än i genomsnitt. Med tanke på patientsäkerheten är det därför nödvändigt att skydda dessa yrkesutbildade personers yrkesbeteckningar och uppgifter med hjälp av legitimationsförfarandet.

Ortopedtekniker, de som utövar ett sjukvårdsyrke som baserar sig på skolnivå samt utbildade massörer och utbildade kiropraktorer utför inte sådana uppgifter som i praktiken medför sådan risk för patientskador som skulle förutsätta att nämnda uppgifter skyddas med hjälp av legitimationsförfarandet. Patientsäkerheten och konsumentskyddet förutsätter dock att de som använder sig av dessa yrkesutbildade personers tjänster skall kunna klarlägga en sådan yrkesutbildad persons ställning och kompetens. Detta förutsätter i sin tur att de som utnyttjar tjänsterna får effektiv information om användningen av utbildad arbetskraft. Det föreslås därför att åtminstone ortopedtekniker, de som utövar ett sjukvårdsyrke som baserar sig på skolnivå d.v.s. primärskötare, barnskötare, tandskötare, mentalvårdare, konditionsskötare, fotvårdare och medikalvaktmästare-ambulansförare, samt utbildade massörer och kiropraktorer skall höra till s.k. yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning. Dessa yrkesutbildade personer skall få rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården på basis av sina examensbevis. Den som har genomgått en utbildning som leder till yrket i fråga eller motsvarande utbildning skall ha rätt att använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning. Också andra än yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning skall kunna utföra en sådan persons uppgifter, men de får inte använda yrkesbeteckningen i fråga. Eftersom yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning hänförs till de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården, skall

också den övriga hälso- och sjukvårdslagstiftningen, t.ex. patientskadlagen och patientlagen, tillämpas på dem.

Vid social- och hälsovårdsministeriet är en förordning som gäller sjuktransporter under beredning. Förordningen skall innehålla stadganden om verksamhetsbetingelserna när det gäller sjuktransporter och ingå i den lagstiftning som gäller medicinsk räddningsverksamhet och sjuktransport och som trädde i kraft den 1 januari 1994. Frågor i anslutning till utvecklandet av sjuktransportpersonalens utbildning och möjligheterna att ordna en eventuell akutuårdutbildning håller på att utredas vid social- och hälsovårdsministeriet i samråd med undervisningsministeriets och inrikesministeriets förvaltningsområden. I samband med detta arbete har det framgått att innehållet i den utbildning som är en förutsättning för rätten att använda yrkesbeteckningen akutvårdare inte ännu är helt klarlagt.

Behovet av en lagstiftning om yrkesutövningen inom socialvården utreds särskilt i samband med det arbete som har inletts vid social- och hälsovårdsministeriet och som går ut på att klarlägga eventuella behov av en samordning av speciallagstiftningen inom social- och hälsovården.

De förslag som gäller legitimation och skyddade yrkesbeteckningar samt flexibiliteten

Rätten att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person enligt den föreslagna lagen utesluter inte att en legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning vid behov i enlighet med sin utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet utför sådana uppgifter som hör till en annan legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning, om detta är motiverat med tanke på arbetsarrangemangen och producerandet av hälsovårdstjänster. Verksamheten som sjukskötare, barnmorska och hälsovårdare i uppgifter inom hälso- och sjukvården är ett exempel på yrkesutbildade personers rörlighet inom ramen för de färdigheter som utbildningen, erfarenheten och yrkesskickligheten ger och på en flexibel användning av arbetskraften i olika uppgifter. Under de förutsättningar som ingår i förslaget kan också en yrkesutbildad person med högre utbildning utföra sådana uppgifter

som hör till en yrkesutbildad person med lägre utbildning. Också andra personer än yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning skall enligt förslaget kunna utföra en sådan yrkesutbildad persons uppgifter, men de får inte använda yrkesbeteckningen i fråga. Det föreslås dessutom att den som studerar för ett visst yrke temporärt skall kunna vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons uppgifter så som närmare stadgas genom förordning.

Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Den allmänna styrningen av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skall ankomma på social- och hälsovårdsministeriet. Styrningen av och tillsynen över den de yrkesutbildade personerna bedriver inom hälso- och sjukvården skall alltjämt ankomma på rättskyddscentralen för hälsovården, som lyder under social- och hälsovårdsministeriet, och på länsstyrelserna.

Patientsäkerheten och kvalitetssäkringen i fråga om hälsovårdstjänsterna är de primära målen för styrningen och tillsynen. Det föreslås att de stadganden som gäller styrningen av och tillsynen över de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården samordnas och preciseras. Då tillsynsmetoderna utvecklas blir det möjligt att vid behov ingripa i en yrkesutbildad persons verksamhet i ett tidigare skede än för närvarande. Detta kan genomföras genom att styrningen och tillsynen i allt större utsträckning utövas och problematiska situationer löses på det regionala och lokala planet.

Ärenden som gäller begränsning, framtagna och återställande av legitimerade yrkesutbildade personers rätt att utöva yrket skall avgöras av nämnden för tillsyn över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen. I fråga om yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning skall nämnden på motsvarande sätt behandla ärenden som gäller förbud mot och återställande av rätten att använda yrkesbeteckning. Disciplinära frågor som gäller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skall likaså avgöras av denna nämnd.

Vid sidan av rättsskyddscentralen för hälsovården skall länsstyrelserna sköta tillsynsverksamheten regionalt. Arbetsfördelningen mellan centralförvaltningen och länsstyrelserna skall i huvuddrag kvarstå oförändrad. Det

föreslås att länsstyrelsernas verksamhetsmetoder när det gäller att utreda olika ärenden skall bli mångsidigare och att de skall preciseras.

I sin tillsynsutövning skall tillsynsmyndigheterna, utan hinder av sekretesstadgandena, ha rätt att bl.a. av enheter inom social- och hälsovården och myndigheterna få den information som de behöver för fullgörandet av uppgifterna enligt den föreslagna lagen. De yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården är skyldiga att, utan hinder av sekretesstadgandena, ge sådana rapporter, förklaringar och utredningar som tillsynsmyndigheterna begär och som de behöver för fullgörandet av uppgifterna enligt den föreslagna lagen.

Säkerhetsåtgärder

Yrkesutövning som äventyrar patientsäkerheten avvärjs genom att en legitimerad yrkesutbildad person kan fräntas rätten att utöva yrket eller genom att denna rätt kan begränsas eller genom att en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning kan fräntas rätten att använda yrkesbeteckningen i fråga. Det föreslås att dessa säkerhetsåtgärder också i fortsättningen skall höra till de uppgifter som ankommer på rättsskyddscentralen för hälsovården.

I de gällande lagarna om yrkesutövning nämns särskilt att myndigheten kan bestämma att en yrkesutövare skall genomgå läkarundersökning för att eventuell arbetsoförmåga skall kunna utredas. Om det har misstänkts att någons yrkesskicklighet är bristfällig har de gällande stadgandena inte gett tillräckliga möjligheter att vidta gransknings- och utredningsåtgärder, utan eventuella ingripanden i rätten att utöva yrket har skett i efterhand genom utredningar från fall till fall. För att patientsäkerheten skall kunna tryggas bör det vara möjligt att ålägga en yrkesutövare att t.ex. genomgå arbetsprovning eller ge arbetsprov, om det finns grundad anledning att anta att hans yrkesskicklighet är bristfällig.

Ett temporärt beslut måste ofta tillgripas som säkerhetsåtgärd när ett ärende utreds. Eftersom det i praktiken är fråga om vidtagande av åtgärder på grund av verksamhet som äventyrar patientsäkerheten, bör ett beslut som gäller en temporär säkerhetsåtgärd kunna verk-

ställas i fråga om samtliga yrkesgrupper som står under tillsyn trots att besvär har anförts.

Stadgandena bör också tillåta att rätten att utöva yrket fråntas, om den yrkesutbildade personen i fråga ber om det.

Disciplinstraff

Disciplinärt förfarande skall kunna tillämpas på alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Enligt propositionen kan verksamhet som strider mot lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser samt felaktighet eller försummelse i samband med en uppgift leda till disciplinstraff. Som disciplinstraff används skriftlig varning.

Arbetskraftens fria rörlighet

Avsikten med propositionen är att harmonisera de stadganden som gäller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården så att de motsvarar de bestämmelser som gäller erkännande av EG-examensbevis och villkoren för yrkesutövning på det sätt som EES-avtalet förutsätter.

Utgångspunkten är att främja personers fria rörlighet genom att medborgare i andra stater inom EES ges rätt att få sin utbildning och yrkeserfarenhet erkänd i den stat inom EES där de börjar arbeta i någon annans tjänst eller vara verksamma som självständiga yrkesutövare.

Utgångspunkten är ett den som är medborgare i en stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i en annan stat inom EES än Finland i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av en annan stat inom EES än Finland godkänt, i respektive EG-direktiv nämnt, sådant utbildnings-, examens- eller annat behörighetsbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva ifrågakarande yrke av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan skall beviljas rätt att utöva yrke inom hälso- och sjukvården i Finland som legitimerad yrkesutbildad person antingen i någon annans tjänst eller som självständig yrkesutbildad person. Den som är medborgare i en stat inom EES och som har ett

ovan nämnt examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, skall ha rätt att i Finland använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Om den rätt som ett ovan nämnt bevis ger att använda en yrkesbeteckning beslutar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan.

Eftersom det kan hända att de examina eller den utbildning som leder psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, från och med den 1 augusti 1994 farmaceut-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker-, tandtekniker- och ortopedteknikeryrket och till yrket som utbildad kiropraktor, vilka omfattas av examensbevisdirektivet, samt till sjukvårdssyrken som baserar sig på skolnivån och yrket som utbildad massör, vilka omfattas av det direktiv som kompletterar examensbevisdirektivet, eller innehållet i yrkesaktiviteterna uppvisar väsentliga olikheter, skall det utöver dessa examina eller dylik utbildning, för uppnående av yrkeskompetens i ett sådant fall, av en medborgare i en stat inom EES eventuellt kunna förutsättas en anpassningstid eller ett lämplighetsprov. Som ett alternativ skall det kunna krävas yrkeserfarenhet. I enlighet med examensbevisdirektivet och det kompletterande direktivet skall personen i fråga ha möjlighet att välja mellan en anpassningstid och ett lämplighetsprov.

Rätt för medborgare i en stat utanför EES att vara verksamma som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

För att medborgare i en stat som inte hör till EES skall kunna vara verksamma som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i Finland, skall av dem krävas kompletterande lärdomsprov och tjänstgöringstider samt prov på tillräckliga språkkunskaper. Verksamhet i en legitimerad yrkesutbildad persons uppgifter förutsätter i regel att rättsskyddscentralen för hälsovården beviljar tillstånd att utöva yrket.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Avsikten med denna proposition är att pre-

cisera ställningen för de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården samt främja och upprätthålla deras yrkesskicklighet, möjliggöra en flexibel och ändamålsenlig användning av arbetskraften och effektivera verksamheten samt stöda utvecklandet av servicestrukturen inom hälso- och sjukvården. Propositionen stöder andra strukturella förändringar inom hälso- och sjukvården och innebär samtidigt inbesparingar i de totala kostnaderna för hälso- och sjukvården. Propositionens totala ekonomiska verkningar och verkningar på statsekonomi och den kommunala ekonomin är dock svåra att uppskatta i mark.

3.2. Verknings i fråga om organisation och personal

Propositionen stöder en övergång till verksamhet som baserar sig på befolknings- och områdesansvar inom social- och hälsovården samt utvecklandet av servicestrukturen inom hälso- och sjukvården genom att den gör det möjligt att göra personalens befattningsbeskrivningar mångsidigare och flexibla. Genom propositionen tryggas ställningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras rätt att utöva yrke samt yrkesbeteckningarna.

Avsikten med propositionen är inte att ändra den nuvarande, på olika lagar baserade befogenhetsfördelningen mellan myndigheterna när det gäller tillsynen.

3.3. Verknings för medborgarna

Genom propositionen garanteras att den som utnyttjar hälso- och sjukvårdstjänster också i fortsättningen får information om vilken ställning en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har och om hans kompetens. Propositionen utvidgar patienternas rättsskydd, eftersom vissa nya yrkesgrupper kommer att omfattas av den lagstiftning som gäller patienternas rättsskydd. Detta innebär förbättrad patientsäkerhet. För dem som utnyttjar tjänsterna är det av vikt att de tjänster som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ger är mervärdesskattefria.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Medicinalstyrelsens arbetsgrupp för en yrkesutövningslag

I den promemoria som arbetsgruppen för en yrkesutövningslag överlämnade till medicinalstyrelsen den 31 december 1983 konstaterar arbetsgruppen att lagstiftningen vid den tidpunkten endast gällde de viktigaste personalgrupperna inom hälso- och sjukvården. Utöver dessa är flera andra yrkesgrupper verksamma inom hälso- och sjukvården, vilka antingen direkt eller indirekt har att göra med patienterna men inte omfattas av yrkesutövningslagstiftningen.

Arbetsgruppen föreslog att lagstiftningen också skulle omfatta psykologer, talterapeuter, näringsterapeuter, fotvårdare och ortopedtekniker. Arbetsgruppen föreslog att frågan om en registrering av kiropraktorer och naprapater skulle övervägas. Arbetsgruppen föreslog också att särskilda behörighetsnämnder skulle inrättas för sjukhusbiologer, sjukhusfysiker, sjukhusgenetiker, sjukhusingenjörer, sjukhuskemister och sjukhusmikrobiologer.

Kommissionen för registrering inom sjukvårdsyrken

Kommissionen för registrering inom sjukvårdsyrken avgav sitt betänkande (komm.bet. 1988:24) den 31 mars 1988. En av kommissionens uppgifter var att utvärdera verkningarna av den reviderade utbildningen för utövare av sjukvårdsyrken i samband med fastställande av behörighet och registrering. Kommissionen lade fram de allmänna principerna för att ett yrke skall omfattas av tillsynen och registreringen. Dessa principer var följande:

1) Yrkesutövningen är förknippad med ett direkt vårdförhållande till klienten/patienten.

2) Ett fel som begåtts i samband med yrkesutövningen kan orsaka men eller skada för klientens/patientens hälsa.

3) Utbildning för yrket i fråga skall finnas tillgänglig i Finland enligt undervisningsprogram som fastställts av undervisningsmyndigheterna.

4) Yrket kan utövas av självständiga yrkesutövare.

Kommissionen föreslog att den lagstiftning

som gäller utövning av sjukvårdsyrke också skulle omfatta talterapeuter och ortopedtekniker. Kommissionen föreslog också att en speciallag som gäller psykologer skulle stiftas.

Kommissionen föreslog att medicinalstyrelsen genom lag ges rätt att, efter att ha hört behörighetsdelegationen, fastställa de behörighetskrav som registreringen förutsätter i de fall där det inte finns någon särskild utbildning som leder till yrket, men där det finns särskilt skäl att övervaka nivån av yrkesutövarnas behörighet. Till dessa grupper hänförde kommissionen näringsterapeuter, sjukhusfysiker, sjukhuskemister, sjukhusbiologer, sjukhusgenetiker, sjukhusingenjörer och sjukhusmikrobiologer.

Kommissionen för utövning av yrken inom hälso- och sjukvården

Den 3 maj 1990 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en kommission, som fick i uppdrag att uppskatta behovet av legitimering eller annat motsvarande godkännande av dem som utövar yrken inom hälso- och sjukvården och vilket slag av tillsynssystem som behövs som stöd för detta samt att framlägga förslag till en enhetlig lagstiftning om yrkesutövning inom hälso- och sjukvården.

I sitt betänkande (komm.bet. 1991:51) föreslog kommissionen att lagstiftningen om yrkesutövning förenhetligas genom att det stiftas en lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och att de viktigaste stadgandena om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården tas in i denna lag. I lagen skall bl.a. stadgas om rättigheter och skyldigheter för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt om den styrning och tillsyn som riktas till dessa personer. Det föreslogs att tillsynsmetoderna utvecklas så att det blir möjligt att ingripa i en yrkesutbildad persons verksamhet i ett tidigare skede än för närvarande. Endast en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall ha rätt att använda den yrkesbeteckning som hör till yrket i fråga.

Kommissionen föreslog att de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården på basis av de kriterier som kommissionen föreslagit skulle indelas i legitimerade och registrerade yrkesutbildade personer. Legitimeringen skulle innebära att inga andra än de legitimerade yrkesutbildade personerna får bedriva

sådan verksamhet som omfattas av legitimeringen. Legitimeringen skulle också kunna begränsas så att den verksamhet som får bedrivas med ensamrätt definieras i lagstiftningen. Registrering skulle däremot inte ge en registrerad yrkesutbildad person ensamrätt att utöva yrket, utan andra skall också kunna utföra sådana uppgifter som hör till yrket i fråga men de får inte använda den yrkesbeteckning som tillkommer en sådan registrerad yrkesutbildad person.

Kommissionen föreslog att läkare, tandläkare, provisorer och farmaceuter skall meddelas legitimation. Sjukskötare, barnmorskor, hälsovårdare, laboratorieskötare, röntgenskötare, ergoterapeuter, fysioterapeuter, tandhygienister, optiker och tandtekniker samt psykologer skall också höra till de yrkesutbildade personer som meddelas legitimation. För de sistnämnda yrkesutbildade personernas del föreslog kommissionen att frågan om att i lagstiftningen definiera den verksamhet som skall få utövas med ensamrätt övervägs.

Kommissionen föreslog att talterapeuter, näringsterapeuter, kiropraktorer, primärskötare, barnskötare, mentalvårdare, konditionsskötare, fotvårdare, medikalvaktmästare-ambulansförare och utbildade massörer skall vara registrerade yrkesutbildade personer.

Granskning av förslagen

Medicinalstyrelsens arbetsgrupp för en yrkesutövningslag och Kommissionen för registrering inom sjukvårdsyrken koncentrerade sig på att granska lagstiftningen och de yrkesgrupper som inte omfattas av tillsynen. Någon helhetsbedömning av lagstiftningen om yrkesutövning inom hälso- och sjukvården gjordes inte i övrigt. Efter det att betänkandet av arbetsgruppen för en yrkesutövningslag blev färdigt har den lagstiftning som gäller det sociala området och läkemedelslagstiftningen ändrats. Dessa ändringar har löst en del av de dåvarande problemen.

Kommissionen för utövning av yrken inom hälso- och sjukvården hade som utgångspunkt att förenkla och modernisera den gällande lagstiftningen. Kommissionens förslag, patientskadelagen och patientlagen skulle tillsammans utgöra en helhet med ett gemensamt mål, dvs. att trygga hälsovårdstjänster med hög kvalitet. Förslagen skulle innebära en ändring av nuläget så till vida att registreringen inte

skulle skydda rätten att utöva yrket utan endast skydda yrkesbeteckningen. Detta skulle göra arbetsplatserna och användningen av arbetskraften flexibla och ge bättre möjligheter än för närvarande att utveckla servicestrukturen och verksamheten inom hälso- och sjukvården.

4.2. Utlåtanden

I samband med beredningen av propositionen har utlåtanden begärts av olika ministerier och andra myndigheter samt av olika fackorganisationer. Majoriteten av remissinstanserna ställde sig positiv till en samordning och modernisering av yrkesutövningslagstiftningen. I flera utlåtanden framfördes detaljerade kommentarer om propositionens innehåll. Ett sammandrag av utlåtandena har sammanställts vid social- och hälsovårdsministeriet. Kommentarer har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av propositionen. Propositionen har också behandlats i den socialpolitiska ministergruppen.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Grundrättsreformen

Kommittén för grundläggande fri- och rättigheter konstaterar i sitt betänkande (komm.-bet. 1992:3) att det är motiverat att rätten att utöva yrke eller idka näring inom hälso- och sjukvården fortfarande skall vara reglerad. Motiveringen är att den personliga tryggheten bör skyddas.

Förslaget om att ett stadgande om social- och hälsovårdstjänster skall tas in i regeringsformen, som arbetsgruppen för grundläggande fri- och rättigheter, som fortsatte ovan nämnda kommittés arbete, framställde (1993:2/OM), har också anknytningspunkter till yrkesutbildade personers verksamhet inom hälso- och

sjukvården. Enligt förslaget skall den offentliga makten främja befolkningens hälsa och garantera var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster.

I regeringens proposition med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (reg.prop. 309/1993 rd.) föreslås att centrala ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall fogas till grundlagen. Nya grundlagsstadganden som tryggar de sociala rättigheterna är bl.a. stadgandena om tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och främjande av befolkningens hälsa.

5.2. Mervärdesskattereformen

Mervärdesskattelagen (1501/93) träder i kraft den 1 juni 1994. Lagen hänför sig till vissa delar till servicesystemet inom hälso- och sjukvården och den lagstiftning som gäller yrkesutövningen. Enligt lagen omfattar mervärdesskatten inte vård vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård som upprätthålls av staten, kommunen eller en samkommun, vård vid en verksamhetsenhet enligt lagen om privat hälso- och sjukvård (152/90) eller vård som ges av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Med den sistnämnda avses i mervärdesskattelagen den som bedriver sin verksamhet med stöd av lagstadgad rätt eller som enligt lag är registrerad.

5.3. Totalrevideringen av strafflagstiftningen

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av strafflagen och vissa andra lagar, vilka hör till det andra skedet i totalrevideringen av strafflagstiftningen (reg.prop. 94/1993 rd.), är under behandling i riksdagen. Genom den revidering som gäller informations- och kommunikationsbrott koncentreras t.ex. de stadganden i lagstiftningen om yrkesutövning inom hälso- och sjukvården som gäller sekretessbrott av enskild till strafflagen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens syfte.* Enligt denna paragraf har lagen som syfte att garantera att de hälso- och sjukvårdstjänster som produceras är av hög kvalitet och förbättrar patientsäkerheten. Avsikten med lagen är också att göra användningen av arbetskraften flexiblare och att öka det yrkesinriktade samarbetet mellan yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och göra att användningen av dem på en arbetsplats blir ändamålsenligare. De nämnda faktorerna gör verksamheten effektivare och förbättrar verksamhetsresultatet. Avsikten med lagen är också att samordna tillsynen över den verksamhet som yrkesutbildade personer bedriver inom hälso- och sjukvården samt överföra tillsynsåtgärderna till ett tidigare skede än för närvarande. På detta sätt främjas yrkesutbildade personers yrkesskicklighet och bevarandet av den.

2 §. *Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.* I 1 mom. definieras begreppet "yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården". Med yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården avses den som med stöd av den föreslagna lagen har erhållit rätt att utöva yrke (legitimerad yrkesutbildad person) eller tillstånd att utöva yrke (yrkesutbildad person som beviljats tillstånd) samt den som med stöd av den föreslagna lagen har rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården (yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning).

Om erhållande av rätt att utöva yrke stadgas i den föreslagna lagens 4—12 §§. De stadganden som gäller tillstånd att utöva yrke ingår i den föreslagna lagens 13 §.

De yrkesbeteckningar för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården om vilka skall stadgas genom förordning är åtminstone ortopedtekniker, primärskötare, barnskötare,

tandskötare, mentalvårdare, konditionsskötare, fotvårdare, medikalvaktmästare-ambulansförare, utbildad kiropraktor och utbildad massör.

Enligt paragrafens 2 mom. innebär rätten att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person eller som yrkesutbildad person som beviljats tillstånd att andra än dessa yrkesutbildade personer inte får utföra uppgifter som hör till yrket i fråga eller använda de yrkesbeteckningar som tillkommer dessa yrkesutbildade personer. Detta hindrar dock inte, om inte något annat stadgas i lag, att legitimerade yrkesutbildade personer och yrkesutbildade personer som beviljats tillstånd vid behov så som vid behov närmare stadgas genom förordning, utför, varandras uppgifter inom ramen för de färdigheter utbildningen, erfarenheten och yrkesskickligheten ger, om detta är motiverat med tanke på arbetsarrangemangen och producerandet av hälsovårdstjänster. En yrkesutbildad person som t.ex. har en högre utbildning kan sålunda under de förutsättningar som nämns i paragrafen utföra sådana uppgifter som hör till en yrkesutbildad person med lägre utbildning. Även en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning skall, om det är ändamålsenligt med hänsyn till de färdigheter som hans grund- och fortbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet ger, kunna vara verksam, så som vid behov närmare stadgas genom förordning, i uppgifter som hör till en legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person som beviljats tillstånd, om detta är motiverat med tanke på arbetsarrangemangen och producerandet av hälsovårdstjänster. Då är det naturligtvis inte fråga om sådan olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagförslagets 34 §. Om läkares och tandläkares uppgifter enligt lagförslaget i fråga föreslås stadgat i 22 §. Om de uppgifter som ankommer på en provisor och farmaceut stadgas i läkemedelslagen och läkemedelsförordningen (693/87).

Utän hinder av paragrafens 2 mom. kan den som studerar för ett visst yrke emellertid vara verksam i en motsvarande legitimerad yrkesutbildad persons uppgifter så som närmare stad-

gas genom förordning. På en sådan studerande skall i tillämpliga delar tillämpas vad som i lagen stadgas om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Sålunda skall skyldigheterna för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården enligt lagförslagets 3 kap., med undantag av fortbildningsskyldigheten, och stadgandena i lagförslagets 5 kap. om styrning av och tillsyn över legitimerade yrkesutbildade personer också gälla studerande.

3 §. *Centralregister över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen.* Gällande stadganden om centralregistret över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen ingår i 3 § lagen om rättskyddscentralen för hälsovården (1074/92) och i 13 § i motsvarande förordning (1121/92).

Enligt paragrafen skall rättskyddscentralen för hälsovården införa legitimerade yrkesutbildade personer, yrkesutbildade personer som beviljats tillstånd och yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning i det nämnda centralregistret så som stadgas i lagen och förordningen om rättskyddscentralen för hälsovården.

2 kap. Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Rätt för en finsk medborgare och en medborgare i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har genomgått sin utbildning i Finland eller utomlands samt för en annan utlänning som har genomgått sin utbildning i Finland att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

4 §. *Rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.* I 1—3 mom. stadgas om under vilka förutsättningar en person har rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

I paragrafen 1 mom. föreslås att en finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en grundutbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning, som godkänts av rättskyddscentralen för hälsovården, beviljas av rättskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att under någon annans

ledning och tillsyn utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

Ovan nämnda rätt beviljas till en läkare för att avlägga sådan ytterligare utbildning inom primärhälsovården som avses i allmänläkardirektivet under ledning och tillsyn av en sådan läkare som berättigats att utöva sitt yrke självständigt. Till tandläkare beviljas samma rättighet för avläggande av det s.k. orienterade skedet.

Härtill skall krävas att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor. Rätt att under någon annans ledning och tillsyn utöva läkar- eller tandläkaryrket skall innebära att ifrågavarande yrkesutbildad person skall få tillräcklig handledning. Handledningen skall ges av en person, som har rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person självständigt vara verksam som allmänläkare eller tandläkare.

I hälso- och sjukvårdslagstiftningen finns stadganden, som kräver att den som utför vissa uppgifter är legitimerad läkare. Som exempel på sådana uppgifter kan nämnas avbrytande av havandeskap och vissa uppgifter inom rättsmedicinens område. Det att begreppet "legitimerad läkare" i framtiden, i motsats till läget i dag, endast skall avse en läkare som har avlagt grundexamen men inte fullgjort s.k. orienterande tjänstgöring torde dock inte försämra patientsäkerheten, eftersom grundutbildningen för läkare ger läkare de färdigheter han behöver för att kunna utföra ovan nämnda uppgifter.

En i 1 mom. avsedd legitimerad läkare som i Finland har genomgått särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller motsvarande utbildning som stadgas genom förordning eller i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, skall enligt paragrafens 2 mom. ha rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person självständigt vara verksam som allmänläkare. Utbildning som motsvarar särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare stadgas i förordningen om tilläggsutbildning för läkare inom primärvården (1435/93). Utbildningen varar två år om den fullgörs på heltid.

En i 1 mom. avsedd legitimerad tandläkare som har fullgjort sådan praktisk tjänstgöring som rättskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt och som stadgas genom förordning skall enligt paragrafens 3 mom. ha

rätt att självständigt utöva tandläkaryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person.

5 §. *Rätt att utöva några andra yrken inom hälso- och sjukvården som legitimerad yrkesutbildad person.* I paragrafen föreslås att en finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisors-, psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. Härtill skall krävas att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

6 §. *Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person med specialistkompetens.* I paragrafen föreslås stadgat om under vilka förutsättningar en legitimerad yrkesutbildad person kan vara verksam i uppgifter som kräver specialistkompetens. Med specialistkompetens avses t.ex. specialist- eller specialtandläkarkompetens. Enligt paragrafen har en finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som ger specialistkompetens eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i någon annan stat inom EES har genomgått sådan utbildning som ger annan specialistkompetens än den som nämns i 9 § 3 mom., vilken rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan godkänt, eller som i en stat utanför EES har genomgått en utbildning som ger specialistkompetens, som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan godkänt, har rätt att vara verksam såsom legitimerad yrkesutbildad person med specialistkompetens. Härtill skall krävas att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

7 §. *Rätt att använda yrkesbeteckning.* I paragrafen stadgas om rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått sådan utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller motsvarande

utbildning eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning, som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, har rätt att då han arbetar använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

8 §. *Andra nordiska medborgares rätt att vara verksam som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.* Hänvisningen i paragrafen, som gäller nordiska medborgare, avser lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan de nordiska länderna om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinär (1/94).

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom social- och hälsovården enligt avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

9 §. *Rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person i vissa fall.* I paragrafens 1 mom. föreslås att den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som avlagt grundexamen för läkare eller tandläkare i en annan stat inom EES av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan skall beviljas rätt att under någon annans ledning och tillsyn utöva läkar- eller tandläkaryrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

I paragrafens 2 mom. föreslås, att den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES, vilken motsvarar särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller utbildning för tandläkare, i denna stat har tilldelats ett i EES-avtalet avsett sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att självständigt vara verksam i Finland som allmänläkare eller tandläkare, skall ha rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person självständigt vara verksam som allmänläkare eller tandläkare.

I paragrafens 3 mom. föreslås att den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat som hör till EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats ett

sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av motsvarande rätt att vara verksam som specialist eller specialtandläkare skall ha rätt att vara verksam såsom legitimerad yrkesutbildad person som specialist eller specialtandläkare inom de specialiteter som nämns i EES-avtalet och gäller i Finland.

Om den rätt som ett utbildnings-, examens- eller annat behörighetsbevis enligt 2 och 3 mom. ger att utöva ett yrke skall enligt paragrafens 4 mom. besluta rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan.

I de fall som avses i 1 eller 4 mom. skall ett beslut som gäller en ansökan meddelas senast inom tre månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

10 §. *Rätt att utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket som legitimerad yrkesutbildad person.* Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats ett i EES-avtalet avsett sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att självständigt utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket skall enligt paragrafens 1 mom. av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan beviljas rätt att utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

Ett beslut som gäller en ansökan enligt 1 mom. skall meddelas inom tre månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

11 §. *Rätt att utöva andra än i 9 och 10 §§ nämnda yrken inom hälso- och sjukvården som legitimerad yrkesutbildad person samt rätt att använda yrkesbeteckning.* I paragrafens 1 mom. stadgas om verksamhet i sådana yrken inom hälso- och sjukvården som omfattas av examensbevisdirektivet och för vilka rättsskyddscentralen för hälsovården beviljar yrkesutövningsrätt.

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har

ett av någon annan stat inom EES godkänt, i EES-avtalet avsett sådant examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva ifrågavarande yrke beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva psykolog-, talterapeut-, näringssterapeut-, farmaceut-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

Paragrafens 2 mom. gäller närmast sådana yrken som omfattas av det direktiv som kompletterar examensbevisdirektivet. Yrket som utbildad kiropraktor och ortopedtekniker omfattas dock av examensbevisdirektivet. I 2 mom. stadgas om rätten för en medborgare i en stat inom EES att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i Finland. Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av någon annan stat inom EES godkänt, i EES-avtalet avsett sådant examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva ifrågavarande yrke skall enligt paragrafens 2 mom. ha rätt att då han arbetar i Finland använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Om den rätt som ett examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, ger att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall rättsskyddscentralen för hälsovården besluta på ansökan.

Eftersom det kan hända att de examina eller den utbildning som leder till de yrken som nämns i 1 och 2 mom. eller innehållet i yrkesaktiviteterna uppvisar väsentliga olikheter, skall det för uppnående av yrkeskompetens i ett sådant fall utöver avlagd examen eller slutförd utbildning eventuellt förutsättas en anpassningstid eller ett lämplighetsprov. Som ett alternativ kan det krävas yrkeserfarenhet. Lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) skall tillämpas på avgifterna för lämplighetsprovet. I paragrafens 3 mom. föreslås att

närmare stadganden om yrkeserfarenhet, anpassningstid och lämplighetsprov skall utfärdas genom förordning.

Enligt paragrafens 4 mom. skall i de fall som avses i 1 och 2 mom. ett beslut som gäller en ansökan meddelas inom fyra månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

För de uppgifter och beslut enligt lagförslaget som gäller examina och utbildning behöver rättsskyddscentralen för hälsovården utlåtanden och uppgifter av utbildningsenheter, läroanstalter och även av undervisningsministeriet. I lagförslagets 40 § ingår ett stadgande om rätt för rättsskyddscentralen för hälsovården att få information.

12 §. *Rätt att temporärt utöva vissa yrken inom social- och hälsovården.* Enligt artikel 17 i EG:s läkardirektiv, artikel 15 i EG:s tandläkardirektiv, artikel 11 i EG:s sjuksköterdirektiv och artikel 13 i EG:s barnmorskedirektiv får värdlandet kräva att personen i fråga lämnar ett förhandsmeddelande till de behöriga myndigheterna om att han tillhandahåller tjänster, i den mån dessa innebär tillfällig vistelse inom den statens territorium. I brådskande fall får detta meddelande lämnas så snart som möjligt efter det att tjänsterna har börjat tillhandahållas. Det föreslås att de stadganden som behövs om saken tas in i paragrafen.

Rätt för en medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har genomgått sin utbildning utomlands att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

13 §. *Tillstånd att vara verksam i uppgifter som nämns i 4—6 §§ och rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.* I paragrafens 1 mom. föreslås i enlighet med gällande lagstiftning ett stadgande om att den som är medborgare i en stat utanför EES och som har genomgått en i 4—6 §§ avsedd utbildning och har den kompetens som uppgiften förutsätter och som stadgas genom förordning samt tillräckliga språkkunskaper av rättsskyddscentralen för hälsovården av särskilda skäl på ansökan och på de villkor som den bestämmer skall kunna beviljas tillstånd att utöva sådan yrkesverksamhet som omfattas av legitimation eller beviljas tillstånd att vara

verksam i uppgifter som förutsätter specialistkompetens eller rätt att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person. Särskilda skäl för beviljande av tillstånd att utöva yrke kan t.ex. vara att sökanden kan visa att den finländska arbetsgivaren har behov av att anställa honom. Särskilda skäl för beviljande av rätt att utöva yrke är t.ex. att sökandens arbetsuppgifter, såsom avbrytande av havandeskap och kastrering, kräver ställning som legitimerad läkare. Med de villkor som rättsskyddscentralen för hälsovården bestämmer och som hänför sig till tillståndet eller rätten att utöva yrke avses tillståndets giltighetstid och arten av de arbetsuppgifter som skall utföras.

14 §. *Rätt att använda yrkesbeteckning i vis-safall.* En medborgare i en stat utanför EES skall ha rätt att då han arbetar i Finland använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om han i utlandet har genomgått sådan utbildning som leder till ifrågakvarande yrke, som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, och om han har sådana språkkunskaper som uppgiften förutsätter.

3 kap. Allmänna skyldigheter för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

15 §. *Yrkesetiska skyldigheter.* Enligt paragrafens 1 mom. skall målet för yrkesutövningen i fråga om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården vara att upprätthålla och främja hälsan, förebygga sjukdomar samt bota sjuka och lindra deras plågor. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall i sin yrkesutövning tillämpa allmänt godtagna och beprövade metoder i enlighet med sin utbildning, som han hela tiden skall försöka komplettera. I samband med vården eller behandlingen skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården opartiskt beakta den nytta och de eventuella olägenheter den medför för patienten.

Enligt paragrafens 2 mom. skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården vara skyldig att beakta vad som stadgas om patientens rättigheter. Om patientens rättigheter stadgas bl.a. i lagen om patientens ställning och rättigheter.

Enligt paragrafens 3 mom. skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården alltid hjälpa den som är i brådskande behov av vård. Paragrafen har en etisk utgångspunkt och genom den tryggas att en individ som är i brådskande behov av vård får sådan vård, oberoende av förmögenhet och utan åtskillnad på grund av ras, religion, politisk åskådning, social ställning eller andra personliga omständigheter. Ett motsvarande stadgande ingår i gällande lagar om utövning av läkaryrket och utövning av tandläkaryrket.

16 §. *Förande och förvaring av journalhandlingar samt sekretessbelagda uppgifter i dem.* Beträffande skyldigheten för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att föra och förvara journalhandlingar samt om tystnadsplikten i fråga om dem föreslås en hänvisning till lagen om patientens ställning och rättigheter.

17 §. *Tystnadsplikt.* I paragrafen föreslås stadgat att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte utan tillstånd till utomstående får yppa en enskild persons eller familjs hemlighet som han har fått kännedom om på grund av sin ställning eller uppgift. Avsikten med stadgandet är att bidra till att förtroendefulla vårdförhållanden kan uppkomma och existera och att garantera att den personliga integriteten bevaras. Tystnadsplikten kvarstår efter det att yrkesutövningen har upphört. Stadgandet motsvarar gällande stadganden om tystnadsplikt. Denna tystnadsplikt skall även gälla sådana enskilda persons och familjers hemligheter som inte antecknas i journalhandlingarna som sådana sekretessbelagda uppgifter som skall antecknas i dem.

18 §. *Fortbildningsskyldighet.* I 7 § lagen om utövning av läkaryrket och i 7 § lagen om utövning av tandläkaryrket stadgas om fortbildningsskyldighet. Också enligt 5 § lagen om utövning av provisors- och farmaceutyrket är yrkesutövarna skyldiga att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet. Enligt den föreslagna lagens 18 § 1 mom. är en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skyldig att upprätthålla och utveckla den yrkesskicklighet som utövandet av yrket förutsätter. Fortbildningsskyldigheten omfattar utöver kunskaper och färdigheter när det gäller att undersöka och vårda patienter dessutom kännedom om den lagstiftning och de föreskrifter som gäller yrkesutövningen.

I 5 § lagen om företagshälsovård (743/78)

stadgas att arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom hälsovården som är verksam i uppgifter inom företagshälsovården är skyldig att se till att denne deltar i kompletterande utbildning. Den som självständigt verkar i uppgifter inom företagshälsovården är också på motsvarande sätt skyldig att delta i kompletterande utbildning. Enligt paragrafens 2 mom. skall arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården göra det möjligt för personen i fråga att delta i sådan yrkesinriktad fortbildning som han behöver.

19 §. *Iakttagande av föreskrifter och lämnande av uppgifter.* Enligt paragrafen skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården vara skyldig att i sin yrkesutövning iaktta de föreskrifter som rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelsen meddelar samt att utan hinder av sekretesstadgandena på begäran tillställa dessa tillsynsmyndigheter de rapporter, förklaringar och utredningar som de behöver för utförandet av de uppgifter som nämns i den föreslagna lagen. Avsikten med paragrafen är att garantera att nämnda tillsynsmyndigheter utan hinder av sekretesstadgandena får tillgång till de uppgifter som behövs för utredande av en yrkesutbildad persons yrkesutövning inom hälso- och sjukvården. Paragrafen ger tillsynsmyndigheterna möjlighet att få också den information som de behöver för sina förvaltnings- och planeringsuppgifter.

20 §. *Anmälningsplikt.* Enligt denna paragraf skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården göra innan han inleder sin verksamhet göra anmälan om självständig yrkesutövning hos rättsskyddscentralen för hälsovården. Avsikten med stadgandet är att rättsskyddscentralen för hälsovården för skötseln av sina uppgifter skall få nödvändig kännedom om den ifrågavarande självständiga yrkesutbildade personen.

21 §. *Försäkringsskyldighet.* En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall vara skyldig att fullgöra försäkringsskyldigheten så som stadgas i patientskadelagen.

4 kap. Läkares och tandläkares särskilda rättigheter och skyldigheter

22 §. *Rätt att ställa diagnos och ordinera läkemedel.* En legitimerad läkare skall besluta om medicinska undersökningar av en patient,

ställa diagnos och besluta om vården och behandlingen i samband därmed i enlighet med sin utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet. På motsvarande sätt skall en legitimerad tandläkare besluta om odontologiska undersökningar av en patient, ställa diagnos och besluta om vården och behandlingen i samband därmed i enlighet med sin utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet.

Enligt 11 § lagen om utövning av läkaryrket (1075/92) har var och en som är behörig att utöva läkaryrket rätt att enligt social- och hälsovårdsministeriets anvisningar för medicinskt eller medicinsk-vetenskapligt behov från apotek ordinera läkemedel med iakttagande av vad som stadgas eller bestäms särskilt. Ett motsvarande stadgande ingår i lagen om utövning av tandläkaryrket. Det föreslås att stadganden som till innehållet motsvarar gällande stadganden tas in i 2 och 3 mom.

23 §. *Rättsmedicinska intyg och utlåtanden.* Enligt 12 § lagen om utövning av läkaryrket skall en läkare vid utfärdande av rättsmedicinska intyg och utlåtanden samt andra intyg, som skall företes inför domstol eller annan offentlig myndighet, bestyrka dessa med orden "vilket jag härmed på heder och samvete försäkrar". Ett sålunda styrkt intyg eller utlåtande gäller utan edlig bekräftelse, om inte domstolen eller myndigheten av särskilda skäl förordnar att det skall styrkas med muntlig ed eller försäkran. Enligt lagens 13 § (1075/92) kan social- och hälsovårdsministeriet meddela närmare anvisningar och föreskrifter om vad en utövare av läkaryrket skall beakta vid utfärdandet av rättsmedicinska läkarintyg och läkarutlåtanden samt även annars vid utövandet av läkaryrket. Motsvarande stadganden ingår också i lagen om utövning av tandläkaryrket.

Eftersom dessa stadganden har visat sig vara behövliga med tanke på myndigheternas verksamhet och domstolspraxis, föreslås det att stadganden som motsvarar gällande stadganden tas in i denna paragraf.

5 kap. Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Allmänna stadganden om styrning och tillsyn

24 §. *Styrning och tillsyn.* I paragrafens 1 mom. föreslås stadgat att den allmänna styr-

ningen i fråga om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skall ankomma på social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt 2 mom. skall rättsskyddscentralen för hälsovården styra och övervaka den verksamhet som yrkesutbildade personer bedriver inom hälso- och sjukvården. Ärenden som gäller återkallande och begränsning av yrkesutbildade personers rätt att utöva ett hälso- eller sjukvårdsyrke samt disciplinstraff har behandlats av nämnden för tillsyn över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen, som är en kollegial nämnd och fungerar som en domstol. Avsikten är att sådana frågor som är viktiga med tanke på rättsskyddet för de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården också i fortsättningen skall behandlas i denna kollegiala nämnd. Om nämndens tillsättande, sammansättning och uppgifter stadgas i förordningen om rättsskyddscentralen för hälsovården. I paragrafens 3 mom. föreslås ett hänvisningsstadgande till nämnda förordning.

Enligt paragrafens 4 mom. skall länsstyrelsen styra och övervaka de yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är verksamma inom dess område.

Säkerhetsåtgärder

25 §. *Utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet.* Med tanke på tillsynen är det synnerligen viktigt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att reda ut misstänkta brister i en persons förmåga att utöva sitt yrke eller i hans yrkesskicklighet.

Härvid kan det bli fråga om att ålägga en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården att på egen bekostnad genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus, varvid nödvändiga prov kan tas och annan undersökning utföras, om detta kan ske utan nämnvärd olägenhet (utredning av arbetsförmågan), eller att för konstaterande av yrkesskickligheten eller annan kompetens genomgå förhör eller arbetsprövning eller ge ett arbetsprov (utredning av yrkesskickligheten). Stadganden om detta föreslås i paragrafens 1 och 2 mom.

Det är också synnerligen viktigt att tillsynsmyndigheten vid behov kan bestämma att mottagnings-, undersöknings- och vårdlokaliteterna samt journalhandlingarna hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

skall granskas (granskning av mottagningsverksamheten). Vid granskningen kan sakkunniga anlitas utan hinder av sekretessstadgandena. De sakkunniga skall vara skyldiga att hemlighålla de sekretessbelagda uppgifter som de skall få tillgång till. Om detta föreslås bli stadgat i paragrafens 3 mom.

Om en yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården motsätter sig en granskning av mottagningsverksamheten, skall polisen enligt paragrafens 4 mom. vid behov ge handräddning.

De praktiska erfarenheterna av tillsynen visar att det är viktigt att man kan ingripa i rätten eller tillståndet att utöva yrket eller i rätten att använda en yrkesbeteckning, om den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som övervakas motsätter sig en utredning av arbetsförmågan eller yrkesskickligheten eller en granskning av mottagningsverksamheten. Ett stadgande om detta föreslås i paragrafens 5 mom.

26 §. *Felaktigt förfarande.* Den gällande lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården innehåller inga tydliga och enhetliga stadganden om verksamhet som inte överensstämmer med den yrkesskicklighet som krävs. Därför föreslås i denna paragraf ett stadgande, enligt vilket rättsskyddscentralen för hälsovården skall kunna vidta säkerhetsåtgärder gentemot en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som har försummat någon skyldighet enligt 15—21 §§ eller som har fullgjort sådana uppgifter för vilka hans utbildning och yrkesskicklighet skall anses otillräckliga eller hans verksamhetsmöjligheter begränsade eller som annars har handlat felaktigt eller klandervärt.

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har annars handlat felaktigt eller klandervärt t.ex. om han i sin yrkesutövning har förfarit på ett sätt som skall anses olämpligt eller om han missbrukat en patients förtroende för honom eller beroende av honom. En läkare eller tandläkare har förfarit felaktigt t.ex. om han när han utfärdat ett intyg eller utlåtande enligt 23 § på det uppsåtliga har antecknat omdömen eller uppgifter som han visste var oriktiga eller grundlösa eller om han missbrukat sin rätt enligt 22 § att ordinera alkohol eller narkotika eller något annat därmed jämförbart ämne.

Härvid skall rättsskyddscentralen för hälsovården tills vidare kunna begränsa en legitime-

rad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller tills vidare frånta honom denna rätt eller tills vidare återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda denna yrkesbeteckning. Samtidigt skall rättsskyddscentralen för hälsovården också kunna meddela en yrkesutbildad person närmare föreskrifter och anvisningar om yrkesutövningen.

27 §. *Brott i samband med yrkesutövningen.* Den gällande lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården innehåller inga tydliga och enhetliga stadganden om förfarandet när ett brott har begåtts i samband med yrkesutövningen. I denna paragraf föreslås därför ett stadgande som gäller vidtagande av åtgärder i de fall när en yrkesutbildad person har blivit dömd till fängelsestraff för ett brott som har begåtts i samband med yrkesutövningen. Härvid skall rättsskyddscentralen för hälsovården för viss tid eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid kunna frånta en legitimerad yrkesutbildad person rätten att utöva yrket eller för viss tid eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller för viss tid, eller om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda denna yrkesbeteckning.

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är anställd hos staten, hos en kommun eller en samkommun på grund av ett brott har dömts till skiljande från tjänsteutövning eller avsättning, skall 1 mom. iaktas på motsvarande sätt.

Domstolen skall utan dröjsmål tillställa rättsskyddscentralen för hälsovården en kopia skrift av protokollet och domen i mål som avses i 1 och 2 mom.

Rättsskyddscentralen för hälsovården skall redan innan domstolens dom, varigenom en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har dömts till fängelsestraff, avsättning eller skiljande från tjänsteutövning har vunnit laga kraft kunna förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda denna yrkesbeteckning.

28 §. *Oförmögenhet att utöva yrke.* Har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården på grund av ålder, sjukdom, missbruk av rusmedel eller av någon annan orsak blivit oförmögen att utöva sitt yrke, skall rättskyddscentralen för hälsovården kunna begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller frånta honom denna rätt tills vidare eller tills vidare återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda denna yrkesbeteckning. Detta gäller t.ex. sådana fall där en yrkesutbildad persons ålder eller de läkemedel som han använder gör honom oförmögen att utöva sitt yrke. En motsvarande princip ingår i de gällande lagarna om yrkesutövning.

29 §. *Temporära säkerhetsåtgärder.* Ett temporärt beslut måste ofta tillgripas som säkerhetsåtgärd när ett ärende utreds, om en yrkesutbildad persons verksamhet äventyrar patientsäkerheten. Enligt paragrafen skall rättskyddscentralen för hälsovården vid behov temporärt kunna förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller begränsa eller temporärt återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller temporärt förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

30 §. *Överföring av journalhandlingar till en hälsovårdscentral.* Enligt paragrafen skall rättskyddscentralen för hälsovården, när den vidtar en säkerhetsåtgärd, av särskilda skäl kunna bestämma att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som varit verksam som självständig yrkesutbildad person skall överlämna journalhandlingarna till hälsovårdscentralen på den ort där han utövat sitt yrke för att där omhänderhas som ett fristående arkiv. Ett stadgande med motsvarande innehåll ingår t.ex. i 20 a § lagen om utövning av läkaryrket.

31 §. *Fråntagande av rätt eller indragning av tillstånd att utöva yrke på begäran av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.* Enligt paragrafen skall rättskyddscentralen för hälsovården kunna på en yrkesutbildad persons egen begäran frånta rätten eller indra tillståndet att utöva yrket. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när en yrkesutbildad person

inom hälso- och sjukvården byter bransch eller när han avstår från sin praktik.

32 §. *Återställande av rätt eller tillstånd att utöva yrke eller av rätt att använda yrkesbeteckning.* I denna paragraf föreslås stadganden om de förutsättningar under vilka en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården kan återfå den rätt eller det tillstånd att utöva yrket eller den rätt att använda yrkesbeteckning som fråntagits honom. Rättskyddscentralen för hälsovården skall kunna återställa rätten eller tillståndet på den yrkesutbildade personens ansökan, till vilken skall fogas en utredning om att den omständighet som ledde till säkerhetsåtgärden inte längre föreligger. En sådan utredning kan t.ex. bestå av ett läkarutlåtande om återställd yrkesutövningsförmåga, resultatet av arbetsprövning eller ett intyg över fullgjord fortbildning.

Disciplin- och straffstadganden

33 §. *Skriftlig varning.* Enligt denna paragraf kan verksamhet som strider mot lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser eller annan felaktighet eller försummelse i samband med fullgörandet av en uppgift, under förutsättning att felaktigheten eller försummelsen är sådan att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte skall åtalas vid domstol, leda till disciplinstraff. Som disciplinstraff används skriftlig varning.

34 §. *Olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.* I denna paragraf föreslås ett stadgande om att den som utan sådan rätt som baserar sig på den föreslagna lagen är verksam såsom yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt den föreslagna lagen skall dömas till böter.

I paragrafens 2 mom. föreslås ett stadgande om att den som i samband med verksamhet enligt 1 mom. ger vård eller behandling som kan medföra fara för liv eller hälsa för den person som vårdas eller behandlas skall dömas till fängelse i högst sex månader eller till böter.

35 §. *Yrkesmässig olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.* I paragrafens 1 mom. föreslås ett stadgande om att den som tar i 34 § 1 mom. avsedd verksamhet till yrke skall dömas till fängelse i högst sex månader eller till böter.

I paragrafens 2 mom. föreslås ett stadgande om att om verksamheten enligt 1 mom. dess-

utom är sådan som avses i 34 § 2 mom. skall den som bedriver sådan verksamhet dömas till fängelse i högst ett år eller till böter.

36 §. *Brott mot tystnadsplikten.* Enligt stadgandet skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som bryter mot tystnadsplikten enligt 17 §, 25 § 3 mom. eller 38 § 2 mom. för brott mot tystnadsplikt enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas i någon annan lag. Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för ett sådant brott om inte målsäganden anmäler brottet för åtal.

6 kap. Särskilda stadganden

37 §. *Avslag på ansökan om rätt att utöva yrke.* I paragrafen stadgas att rättsskyddscentralen för hälsovården skall kunna avslå en ansökan enligt 4 § 1 mom., 5 §, 9 § 1 mom., 10 § och 11 § 1 mom. om rätt att utöva yrke endast på sådan grund enligt vilken en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva sitt yrke kan begränsas eller fråntas.

38 §. *Hörande.* Den gällande lagstiftningen om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården innehåller en skyldighet att höra den som saken gäller när det är fråga om begränsning eller fråntagning av rätten att utöva yrket. I denna paragraf föreslås ett motsvarande stadgande. Enligt detta stadgande skall rättsskyddscentralen för hälsovården bereda den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som saken gäller tillfälle att bli hörd i saken innan ärendet som avses i 25—28 §§ avgörs slutligt.

I paragrafen föreslås dessutom att rättsskyddscentralen för hälsovården skall kunna höra sakkunniga innan ett ärende avgörs. De sakkunniga skall ha rätt att utan hinder av sekretesstadgandena få tillgång till de uppgifter som behövs för att de skall kunna höras. De sakkunniga skall vara skyldiga att hemlighållade sekretessbelagda uppgifter som de skall få tillgång till.

39 §. *Ändringssökande.* Enligt denna paragraf skall ändring i beslut som rättsskyddscentralen för hälsovården har meddelat sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som stadgas i lagen om sökande av ändring i förvaltningsärenden (154/50).

I paragrafens 2 mom. föreslås ett stadgande

om sökande av ändring i beslut enligt 9 § 5 mom., 10 § 2 mom. och 11 § 4 mom.

Om det är fråga om ett beslut enligt 25 — 30 §§ skall beslutet dock verkställas omedelbart trots besvär. För närvarande kan temporära beslut ofta överklagas, varvid det slutliga beslutet fattas först när besvärärendet har behandlats. Eftersom det i praktiken är fråga om vidtagande av åtgärder på grund av verksamhet som äventyrar patientsäkerheten, bör säkerhetsåtgärden kunna vidtas trots att besvär har anförts.

40 §. *Rätt till information.* Enligt denna paragraf skall rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelserna ha rätt att utan hinder av sekretesstadgandena av statliga och kommunala myndigheter, en sammkommuns myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund, folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, samfund eller inrättningar som bedriver service- eller sjukvårdsverksamhet samt apoteken på begäran avgiftsfritt få de upplysningar och utredningar som behövs för utförande av uppgifterna enligt lagen.

41 §. *Delegation.* Med stöd av 25 § lagen om utövning av läkaryrket och 25 § lagen om utövning av tandläkaryrket har en delegation för läkaryrket och en delegation för tandläkaryrket tillsatts. Delegationerna har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller behörighetsvillkoren för utövare av läkar- och tandläkaryrket samt bl.a. i ärenden som gäller ordnandet av orienterande tjänstgöring. Eftersom det föreslås att den lagstiftning som gäller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skall samordnas, är det ändamålsenligt att den föreslagna delegationen vid behov skall kunna behandla ärenden som gäller samtliga yrkesutbildade personers verksamhet inom hälso- och sjukvården. I praktiken verkar det dock som om uppgifterna huvudsakligen skulle hänföra sig till ärenden som gäller läkaryrket och tandläkaryrket. Enligt paragrafen skall delegationen ha till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Om delegationens sammansättning och uppgifter stadgas närmare genom förordning.

42 §. *Kungörelse i den officiella tidningen.* Om begränsning och fråntagande av, förbud mot och återställande av rätt att utöva yrke,

återkallande och återställande av tillstånd att utöva yrke eller förbud mot och återställande av rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall rättsskyddscentralen för hälsovården enligt detta stadgande utan dröjsmål införa en kungörelse i den officiella tidningen. Ett motsvarande stadgande ingår för närvarande i flera av de lagar som gäller utövning av yrken inom hälso- och sjukvården.

43 §. *Närmare stadganden.* I denna paragraf föreslås att närmare stadganden om verkställigheten av lagen vid behov skall utfärdas genom förordning.

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

44 §. *Ikraftträdelsestadganden.* I paragrafen ingår ikraftträdelsestadganden. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

45 §. *Stadganden som upphävs.* Genom den föreslagna lagen upphävs gällande separata lagar om utövning av yrken inom hälso- och sjukvården.

46 §. *Övergångsstadganden.* I paragrafen ingår övergångsstadganden.

1.2. Lag om patientens ställning och rättigheter

2 och 4 §§. Det föreslås att definitionen av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i patientlagens 2 § ändras på det sätt som den föreslagna lagen förutsätter. Eftersom lagarna om utövning av läkaryrket och utövning av tandläkaryrket upphävs genom den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, föreslås det att de ändringar som den föreslagna lagen föranleder görs i patientlagens 4 §.

1.3. Steriliseringslag

8 §. Eftersom lagen om utövning av läkaryrket upphävs genom den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom sjuk- och hälsovården, föreslås det att de ändringar som den

föreslagna lagen föranleder görs i 8 §. steriliseringslagen.

1.4. Lag om hushållsarbetstagares arbetsförhållande

2 §. Eftersom lagen om utövning av sjukvårdsyrke upphävs genom den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom sjuk- och hälsovården, föreslås det att de ändringar som den föreslagna lagen föranleder görs i 2 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande.

1.5. Lag om privat hälso- och sjukvård

Eftersom lagstiftningen som gäller yrkesutövning inom hälso- och sjukvården upphävs genom den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom sjuk- och hälsovården, föreslås det att de ändringar som den föreslagna lagen föranleder görs i 2 § lagen om privat hälso- och sjukvård.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

I den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården stadgas om bemyndigande att utfärda förordning. I lagen ingår också bemyndiganden att meddela föreskrifter.

3. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som mervärdesskattelagen. Propositionen innehåller inte några betydande administrativa åtgärder, eftersom det redan för närvarande finns ett registrerings- och övervakningssystem. Sälunda kan lagarna införas snabbt. Till den del som gäller sådan särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller motsvarande utbildning som ingår i EES-avtalet bör den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården dock träda i kraft den 1 januari 1995. Till den del som gäller det andra generella systemet för erkännande av yrkesutbildning, som ingår i EG-lagstiftningen, bör den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjuk-

vården träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning samtidigt som EES-avtalets tilläggsprotokoll, genom vilket nämnda system tas in i EES-avtalet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förbättra patient-säkerheten och kvaliteten på hälso- och sjukvårdstjänster

1) genom att garantera att de yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som avses i denna lag har sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, annan tillräcklig yrkeskompetens och andra sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter,

2) genom att organisera tillsynen över den verksamhet som de yrkesutbildade personerna bedriver inom hälso- och sjukvården samt

3) genom att underlätta ett i yrkeshänseende motiverat samarbete mellan yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och en ändamålsenlig användning av dem.

2 §

Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I denna lag avses med yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

1) den som med stöd av denna lag har erhållit rätt att utöva yrke (*legitimerad yrkesutbildad person*) eller tillstånd att utöva yrke (*yrkesutbildad person som beviljats tillstånd*) samt

2) den som med stöd av denna lag har rätt

att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården (*yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning*).

Endast en legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person som beviljats tillstånd har rätt att utföra de uppgifter som hör till yrket och använda yrkesbeteckningen. Detta hindrar dock inte, om inte något annat stadgas i lag, att en legitimerad yrkesutbildad person, en yrkesutbildad person som beviljats tillstånd eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning vid behov i enlighet med sin utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet så som vid behov närmare stadgas genom förordning utföra sådana uppgifter som hör till en annan legitimerad yrkesutbildad person, yrkesutbildad person som beviljats tillstånd eller yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning, om det är motiverat med tanke på arbetsarrangemangen och producerandet av hälsovårdstjänster.

Utän hinder av 2 mom. kan även den som studerar för ifrågavarande yrke vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons uppgifter så som närmare stadgas genom förordning. På en sådan studerande tillämpas därvid i tillämpliga delar vad som nedan i denna lag stadgas om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

3 §

Centralregister över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen

Rättsskyddscentralen för hälsovården inför

yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i centralregistret över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen som stadgas i lagen och förordningen om rättsskyddscentralen för hälsovården (1074/92 och 1121/92).

2 kap.

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Rätt för en finsk medborgare och en medborgare i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har genomgått sin utbildning i Finland eller utomlands samt för en annan utlänning som har genomgått sin utbildning i Finland att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

4 §

Rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en grundutbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som har godkänts av rättsskyddscentralen för hälsovården, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att under någon annans ledning och tillsyn utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. Härtill krävs att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

En i 1 mom. avsedd legitimerad läkare som i Finland har genomgått särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller motsvarande utbildning som stadgas genom förordning, eller som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, har rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person självständigt vara verksam som allmänläkare.

En i 1 mom. avsedd legitimerad tandläkare som har fullgjort sådan praktisk tjänstgöring som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt och som stadgas genom

förordning har rätt att självständigt utöva tandläkaryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person.

5 §

Rätt att utöva vissa andra yrken inom social- och hälsovården som legitimerad yrkesutbildad person

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisorsyrket, psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. Härtill krävs att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

6 §

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person med specialistkompetens

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som ger specialistkompetens eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i någon annan stat inom EES har genomgått sådan utbildning som ger annan specialistkompetens än den som nämns i 9 § 3 mom. eller som i en stat utanför EES har genomgått en utbildning som ger specialistkompetens, som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, har rätt att under någon annans ledning och tillsyn samt självständigt vara verksam såsom legitimerad yrkesutbildad person med specialistkompetens. Härtill krävs att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

7 §

Rätt att använda yrkesbeteckning

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått sådan utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller motsvarande utbildning, eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, har rätt att då han arbetar använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

8 §

Andra nordiska medborgares rätt att vara verksamma som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Om andra nordiska medborgares rätt att vara verksamma som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i Finland stadgas dessutom särskilt.

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

9 §

Rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person i vissa fall

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som har avlagt grundexamen för läkare eller tandläkare beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att under någon annans ledning och tillsyn utöva läkar- eller tandläkaryrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES, vilken motsvarar särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller utbildning för tandläkare, i denna stat har tilldelats ett i EES-avtalet avsett sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att självständigt vara verksam i Finland som allmänläkare eller tandläkare, har rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person självständigt vara verksam som allmänläkare eller tandläkare.

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat som hör till EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats ett sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av motsvarande rätt att vara verksam som specialist eller specialtandläkare har rätt att såsom legitimerad yrkesutbildad person vara verksam i Finland som specialist eller specialtandläkare inom de specialiteter som nämns i EES-avtalet om EES och gäller i Finland.

Om den rätt som ett utbildnings-, examens- eller annat behörighetsbevis enligt 2 och 3 mom. ger att utöva ett yrke besluta rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan.

Ett beslut som gäller en ansökan enligt 1 eller 4 mom. skall meddelas inom tre månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

10 §

Rätt att utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket som legitimerad yrkesutbildad person

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats ett i EES-avtalet avsett sådant utbildnings-, examens- eller annat kompetensbevis som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att självständigt utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisors-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

Ett beslut som gäller en ansökan enligt 1 mom. skall meddelas inom tre månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

11 §

Rätt att utöva andra än i 9 och 10 §§ nämnda yrken inom hälso- och sjukvården som legitimerad yrkesutbildad person samt rätt att använda yrkesbeteckning

Den som är medborgare i Finland eller i

någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av någon annan stat inom EES-avtalet godkänt, i EES-avtalet avsett sådant examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva ifrågavarande yrke, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket i Finland såsom legitimerad yrkesutbildad person.

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och som på grundval av den utbildning han har genomgått i någon annan stat inom EES i denna stat har tilldelats, eller som på grundval av den utbildning han har genomgått någon annanstans har ett av någon annan stat inom EES godkänt, i avtalet om EES avsett sådant examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, som i staten i fråga krävs för erhållande av rätt att utöva ifrågavarande yrke har rätt att då han arbetar i Finland använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Om den rätt som ett examensbevis eller annat utbildningsbevis, som skall ges samma innebörd, ger att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården beslutar rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan.

Utöver vad som stadgas i 1 och 2 mom. förutsätts dessutom att sökanden har en sådan yrkeserfarenhet, har slutfört en sådan anpassningstid eller har genomgått ett sådant lämplighetsprov som rättsskyddscentralen för hälsovården eventuellt föreskriver eller bestämmer. För lämplighetsprovet uppbärs avgift enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92). Om yrkeserfarenhet, anpassningstid och lämplighetsprov stadgas närmare genom förordning.

Ett beslut som gäller en ansökan enligt 1 och 2 mom. skall meddelas inom fyra månader från det ansökan och den utredning som kompletterar den har lämnats till rättsskyddscentralen för hälsovården.

12 §

Rätt att temporärt utöva vissa yrken inom social- och hälsovården

Den som är medborgare i Finland eller i någon annan stat inom EES och har laglig rätt att självständigt utöva läkar-, tandläkar-, sjukskötar- eller barnmorskeyrket i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får, utan hinder av vad som stadgas i 9 och 10 §§, temporärt utöva nämnda yrke i Finland sedan han har lämnat ett förhandsmeddelande till rättsskyddscentralen för hälsovården att han tillhandahåller tjänster. I brådskande fall får meddelandet lämnas så snart som möjligt efter det att tjänsterna har börjat tillhandahållas. Närmare stadganden om detta meddelande och om temporärt tillhandahållande av tjänster utfärdas genom förordning.

Rätt för en medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har genomgått sin utbildning utomlands att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

13 §

Tillstånd att vara verksam i uppgifter som nämns i 4—6 §§ och rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Den som är medborgare i en stat utanför EES och som i utlandet har genomgått en i 4—6 §§ nämnd utbildning och har den kompetens som uppgiften förutsätter och som stadgas genom förordning samt tillräckliga språkkunskaper kan av rättsskyddscentralen för hälsovården av särskilda skäl och på de villkor som den bestämmer på ansökan beviljas

1) tillstånd att utöva yrke i uppgifter som avses i 4—6 §§ eller

2) rätt att i Finland utöva yrke som legitimerad yrkesutbildad person.

14 §

Rätt att använda yrkesbeteckning i vissa fall

Den som är medborgare i en stat utanför EES och som i utlandet har genomgått sådan utbildning som leder till ifrågavarande yrke, som rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan har godkänt, och som har sådana språkkunskaper som uppgiften förutsätter har

rätt att då han arbetar i Finland använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

3 kap.

Allmänna skyldigheter för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

15 §

Yrkesetiska skyldigheter

Målet för yrkesutövningen i fråga om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är att upprätthålla och främja hälsan, förebygga sjukdomar samt bota sjuka och lindra deras plågor. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall i sin yrkesutövning tillämpa allmänt godtagna och beprövade metoder i enlighet med sin utbildning, som han hela tiden skall försöka komplettera. I samband med vården eller behandlingen skall en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården opartiskt beakta den nytta och de eventuella olägenheter den medför för patienten.

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är skyldig att beakta vad som stadgas om patientens rättigheter.

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall alltid hjälpa den som är i brådskande behov av vård.

16 §

Förande och förvaring av journalhandlingar samt sekretessbelagda uppgifter i dem

Om skyldigheten för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att föra och förvara journalhandlingar samt om tystnadsplikten i fråga om uppgifterna i dem gäller vad som stadgas i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/92).

17 §

Tystnadsplikt

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården får inte utan tillstånd till utomstående yppa en enskild persons eller familjs hemlighet som han har fått kännedom om på grund av sin ställning eller uppgift. Tystnads-

plikten kvarstår efter det att yrkesutövningen har upphört.

18 §

Fortbildningsskyldighet

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är skyldig att upprätthålla och utveckla den yrkesskicklighet som utövandet av yrket förutsätter samt att göra sig förtrogen med de stadganden och föreskrifter som gäller yrkesutövningen.

Arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall göra det möjligt för honom att delta i sådan yrkesinriktad fortbildning som han behöver.

19 §

Iakttagande av föreskrifter och lämnande av uppgifter

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är skyldig att i sin yrkesutövning iaktta vad rättsskyddscentralen för hälsovården eller länsstyrelsen med stöd av stadganden och föreskrifter bestämmer.

Utän hinder av sekretesstadgandena är en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skyldig att på begäran tillstålla rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelsen de rapporter, förklaringar och utredningar som de behöver för skötseln av de uppgifter som nämns i denna lag.

20 §

Anmälningssplikt

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt vad som närmare stadgas genom förordning skall innan han inleder sin verksamhet göra anmälan om självständig yrkesutövning hos rättsskyddscentralen för hälsovården.

21 §

Försäkringskyldighet

En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är skyldig att fullgöra försäkringskyldigheten så som stadgas i patientskadlagen (585/86).

4 kap.

Läkares och tandläkares särskilda rättigheter och skyldigheter

22 §

Rätt att ställa diagnos och ordinera läkemedel

Legitimerade läkare besluter om medicinska undersökningar av en patient, ställer diagnos och besluter om vården och behandlingen i samband därmed. På motsvarande sätt besluter legitimerade tandläkare om odontologiska undersökningar av en patient, ställer diagnos och besluter om vården och behandlingen i samband därmed.

Legitimerade läkare och tandläkare har rätt att ordinera läkemedel från apotek, en läkare för medicinskt eller medicinsk-vetenskapligt behov och en tandläkare för odontologiskt eller odontologivetenskapligt behov, med iakttagande av vad som därom stadgas eller bestäms särskilt.

Social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov meddela närmare föreskrifter och anvisningar om ordination av läkemedel.

23 §

Rättsmedicinska intyg och utlåtanden

När en legitimerad läkare eller tandläkare utfärdar rättsmedicinska intyg och utlåtanden samt andra intyg som skall företes inför domstol eller någon annan offentlig myndighet skall han bestyrka dessa med orden "vilket jag härmed på heder och samvete försäkrar". Ett på detta sätt styrkt intyg eller utlåtande gäller utan edlig bekräftelse, om inte domstolen eller myndigheten av särskilda skäl förordnar att det skall styrkas med muntlig ed eller försäkran.

Social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov meddela närmare föreskrifter och anvisningar om vad en legitimerad läkare och tandläkare skall beakta vid utfärdandet av intyg och utlåtanden samt även annars vid utövandet av sitt yrke.

5 kap.

Styrning av samt tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården*Allmänna stadganden om styrning och tillsyn*

24 §

Styrning och tillsyn

Den allmänna styrningen i fråga om yrkes-

utbildade personer inom hälso- och sjukvården ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

Rättsskyddscentralen för hälsovården styr och övervakar de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården.

För tillsynen över de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården finns vid rättsskyddscentralen för hälsovården en nämnd för tillsyn över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen. Om nämndens sammansättning och uppgifter stadgas i förordningen om rättsskyddscentralen för hälsovården.

Länsstyrelsen styr och övervakar de yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är verksamma inom dess område.

Säkerhetsåtgärder

25 §

Utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet

Finns det grundad anledning att anta att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har blivit oförmögen att utöva sitt yrke, kan rättsskyddscentralen för hälsovården ålägga honom att på egen bekostnad genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus, varvid nödvändiga prov kan tas och annan undersökning utföras, om detta kan ske utan nämnvärd olägenhet (*utredning av arbetsförmågan*).

Finns det grundad anledning att anta att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har bristande yrkesskicklighet, kan rättsskyddscentralen för hälsovården ålägga honom att på egen bekostnad för konstaterande av yrkesskickligheten eller annan kompetens genomgå förhör eller arbetsprövning eller ge ett arbetsprov (*utredning av yrkesskickligheten*).

Rättsskyddscentralen för hälsovården eller länsstyrelsen kan vid behov bestämma att mottagnings-, undersöknings- och vårdlokaliteterna samt journalhandlingarna hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall granskas (*granskning av mottagningsverksamheten*). Rättsskyddscentralen för hälsovården eller länsstyrelsen kan anläta sakkunniga för att utföra denna granskning. De sakkunniga har rätt att utan hinder av sekretesstadgandena få tillgång till de uppgifter som behövs för granskningen av mottagningsverksamheten. De sakkunniga är skyldiga att hemlighålla de sekretessbelagda uppgifter som de får tillgång till.

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och

sjukvården motsätter sig en granskning av mottagningsverksamheten skall polisen vid behov ge handräckning.

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården motsätter sig en utredning av arbetsförmågan eller yrkesskickligheten eller en granskning av mottagningsverksamheten, kan rättsskyddscentralen för hälsovården förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

26 §

Felaktigt förfarande

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har

1) försummat någon skyldighet enligt 15—21 §§,

2) fullgjort sådana uppgifter för vilka hans utbildning och yrkesskicklighet skall anses otillräckliga eller hans verksamhetsmöjligheter begränsade eller

3) annars handlat felaktigt eller klandervärt, kan rättsskyddscentralen för hälsovården meddela personen i fråga närmare föreskrifter och anvisningar för yrkesutövningen samt tills vidare begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller frånta honom denna rätt tills vidare eller tills vidare återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

27 §

Brott i samband med yrkesutövningen

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har blivit dömd till fängelsestraff för ett brott som har begåtts i samband med yrkesutövningen och domstolens dom har vunnit laga kraft och om det av de med brottet sammanhängande omständigheterna framgår att personen i fråga är ovärdig det förtroende som han bör åtnjuta, kan rättsskyddscentralen

för hälsovården för viss tid eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid frånta en legitimerad yrkesutbildad person rätten att utöva yrket eller för viss tid eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller för viss tid eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, för alltid förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är anställd hos staten, en kommun eller en samkommun har dömts till skiljande från tjänsteutövning eller avsättning skall 1 mom. iakttas på motsvarande sätt.

Domstolen skall utan dröjsmål tillstå rättsskyddscentralen för hälsovården en kopia av protokollet och domen i mål som avses i 1 och 2 mom.

Redan innan domstolens dom, varigenom en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har dömts till fängelsestraff, avsättning eller skiljande från tjänsteutövning har vunnit laga kraft kan rättsskyddscentralen för hälsovården förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

28 §

Oförmögenhet att utöva yrke

Har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården på grund av ålder, sjukdom, missbruk av rusmedel eller av någon annan orsak blivit oförmögen att utöva sitt yrke, kan rättsskyddscentralen för hälsovården tills vidare begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller frånta honom denna rätt tills vidare eller tills vidare återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

29 §

Temporära säkerhetsåtgärder

Vid behandlingen av ärenden som avses i 25—28 §§ kan rättsskyddscentralen för hälsovården vid behov temporärt förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller temporärt begränsa rätten att utöva yrket eller temporärt återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person eller temporärt förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

30 §

Överföring av journalhandlingar till en hälsovårdscentral

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan, då den vidtar en säkerhetsåtgärd enligt denna lag, av särskilda skäl bestämma att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som varit verksam som självständig yrkesutbildad person skall överlämna journalhandlingarna till hälsovårdscentralen på den ort där han utövat sitt yrke för att där omhänderhas som ett fristående arkiv.

31 §

Fråntagande av rätt eller indragning av tillstånd att utöva yrke på begäran av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan på ifrågavarande persons egen begäran begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller frånta honom denna rätt eller återkalla det tillstånd att utöva yrket som beviljats en yrkesutbildad person.

32 §

Återställande av rätt eller tillstånd att utöva yrke eller av rätt att använda yrkesbeteckning

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården för en viss tid eller tills vidare har fråntagits rätten att utöva yrket eller om denna rätt har begränsats eller om yrkesutövningen har förbjudits, om hans tillstånd att utöva yrket har återkallats eller om han har förbjudits att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom

hälso- och sjukvården, kan personen i fråga hos rättsskyddscentralen för hälsovården på nytt ansöka om återställande av rätt att utöva yrket eller slopande av begränsningen av denna rätt, återställande av tillstånd att utöva yrket eller återställande av rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om den omständighet som ledde till att rätten att utöva yrket fråntogs eller begränsades, tillståndet att utöva yrket återkallades eller användningen av yrkesbeteckning förbjöds inte längre föreligger.

Till ansökan skall fogas en utredning över att den omständighet som avses i 1 mom. inte längre föreligger.

Disciplin- och straffstadganden

33 §

Skriftlig varning

Har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården vid utövningen av yrket handlat mot lag eller med stöd av lag utfärdade stadganden eller bestämmelser eller i sin uppgift annars gjort sig skyldig till felaktighet eller försummelse och är felaktigheten eller försummelsen inte sådan att han skall åtalas vid domstol, kan rättsskyddscentralen för hälsovården ge honom en skriftlig varning.

34 §

Olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Den som utan sådan rätt som baserar sig på denna lag är verksam såsom yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt denna lag skall för *olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården* dömas till böter.

Den som i samband med verksamhet enligt 1 mom. ger vård eller behandling som kan medföra fara för liv eller hälsa för den person som vårdas eller behandlas skall för *olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med fara för patienten* dömas till böter eller till fängelse i högst sex månader.

35 §

Yrkesmässig olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

Den som tar i 34 § 1 mom. avsedd verksam-

het till yrke skall för *yrkesmässig olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården* dömas till böter eller till fängelse i högst sex månader.

Om verksamheten enligt 1 mom. dessutom är sådan som avses i 34 § 2 mom. skall den som bedriver sådan verksamhet för *yrkesmässig olovlig verksamhet som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med fara för patienten* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

36 §

Brott mot tystnadsplikten

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 17 §, 25 § 3 mom. eller 38 § 2 mom. skall för *brott mot tystnadsplikt enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas i någon annan lag.

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för brott mot tystnadsplikten om inte målsäganden anmäler brottet för åtal.

6 kap.

Särskilda stadganden

37 §

Avslag på ansökan om rätt att utöva yrke

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan avslå en ansökan om rätt att utöva yrke enligt 4 § 1 mom., 5 §, 9 § 1 mom., 10 § och 11 § 1 mom. endast på sådan grund enligt vilken en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva sitt yrke kan begränsas eller fråntas.

38 §

Hörande

Innan ett ärende som avses i 25—28 §§ avgörs slutligt skall rättsskyddscentralen för hälsovården bereda den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som saken gäller tillfälle att ge en förklaring i saken.

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan höra sakkunniga innan ett ärende enligt 1 mom. avgörs. De sakkunniga har rätt att utan hinder av sekretesstadgandena få tillgång till de uppgifter som behövs för att de skall

kunna höras. De sakkunniga är skyldiga att hemlighålla de sekretesbelagda uppgifter som de får tillgång till.

39 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som rättsskyddscentralen för hälsovården har meddelat med stöd av denna lag söks hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med lagen om sökande av ändring i förvaltningsärenden (154/50).

Om ett beslut i strid med 9 § 5 mom., 10 § 2 mom. eller 11 § 4 mom. inte har meddelats inom fastställd tid får sökanden anföra besvär. Besvären anses härvid rikta sig mot ett beslut om avslag av ansökan. Sådana besvär kan anföras tills ett beslut har meddelats. Rättsskyddscentralen för hälsovården skall meddela besvärsmyndigheten att beslut har meddelats. Beträffande anförande av besvär enligt detta moment och behandlingen av dem gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i 1 mom.

Beslut som avses i 25—30 §§ skall trots besvär verkställas omedelbart.

40 §

Rätt till information

Rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelsen har rätt att utan hinder av sekretesstadgandena av statliga och kommunala myndigheter, en sammkommuns myndigheter samt andra offentlighetsrättsliga samfund, folkpensionsanstalten, pensionskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, samfund eller inrättningar som bedriver service- eller sjukvårdsverksamhet samt apoteken på begäran avgiftsfritt få de upplysningar och utredningar som behövs för utförande av uppgifterna enligt denna lag.

41 §

Delegation

Statsrådet tillsätter för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter.

Om delegationens sammansättning och uppgifter stadgas närmare genom förordning.

42 §

Kungörelse i den officiella tidningen

Om begränsning och fråntagande av, förbud mot och återställande av rätt att utöva yrke, återkallande och återställande av tillstånd att utöva yrke eller förbud mot och återställande av rätt att använda i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall rättsskyddscentralen för hälsovården utan dröjsmål införa en kungörelse i den officiella tidningen.

43 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

7 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

44 §

Ikraftträdelsestadganden

Denna lag träder i kraft den 199 .

Det i 4 § 2 mom. och 9 § 2 mom. avsedda kravet på särskild utbildning för allmänpraktiserande läkare eller motsvarande utbildning tillämpas dock från den 1 januari 1995.

Till den del som gäller rätten att använda yrkesbeteckning enligt 11 § 2 mom. träder lagen i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

45 §

Stadganden som upphävs

Genom denna lag upphävs följande lagar jämte ändringar

1) lagen den 14 juli 1978 om utövning av läkaryrket (562/78),

2) lagen den 14 juli 1978 om utövning av tandläkaryrket (563/78),

3) lagen den 31 december 1987 om utövning av provisors- och farmaceutyrket (1275/87),

4) lagen den 11 november 1960 om utövande av optikeryrket (429/60),

5) lagen den 30 april 1964 om utövning av tandteknikeryrket (220/64),

6) lagen den 31 oktober 1962 om utövning av sjukvårdsyrke (554/62), samt

7) lagen den 20 december 1945 om massörsyrket (1231/45).

46 §

Övergångsstadganden

En läkare, tandläkare, provisor, farmaceut, optiker, tandtekniker eller massör som har meddelats legitimation eller fått tillstånd att utöva yrke och en person som har införts i förteckningen över utövare av sjukvårdsyrke med stöd av de stadganden som gällde när denna lag trädde i kraft betraktas som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt denna lag.

Beträffande rätten att i Finland självständigt utöva läkaryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person för den som före utgången av 1994 har fullgjort sådan praktisk tjänstgöring som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten i den lag som upphävs genom 45 § 1 punkten ovan tillämpas stadgandena i nämnda lag.

Beträffande rätten att självständigt utöva läkaryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person för den som är medborgare i en EES-stat tillämpas 6 § 2 mom. i den lag som upphävs genom 45 § 1 punkten ovan till utgången av 1994.

2.

Lag**om ändring av 2 och 4 §§ lagen om patientens ställning och rättigheter**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 3 punkten och 4 § 2 mom. lagen den 17 augusti 1992 om patientens ställning och rättigheter (785/92) som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården en person som avses i 2 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (/),

skall beredas hjälp eller tas in för vård så som stadgas i 14 § 1 mom. 2 punkten folkhälsolagen, 30 § 2 mom. lagen om specialiserad sjukvård, 8 § 3 mom. lagen om Helsingfors universitetscentralsjukhus och 15 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Denna lag träder i kraft den
199 .

4 §

Intagning för vård

Den som är i brådskande behov av vård

3.

Lag**om ändring av 8 § steriliseringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/70), sådant detta lagrum lyder i lag av den 27 november 1992 (1083/92), som följer:

8 §

Sterilisering utförs av en legitimerad läkare eller av någon som rättsskyddscentralen för hälsovården med stöd av 13 § 1 punkten lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och

sjukvården (/) har beviljat tillstånd att utöva läkaryrket.

Denna lag träder i kraft den
199 .

4.

Lag**om ändring av 2 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 4 punkten lagen den 16 december 1977 om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77),

sådant detta lagrum lyder i lag av den 27 november 1992 (1104/92), som följer:

2 §

Undantag beträffande tillämpningsområdet

Denna lag gäller icke:

yrkesutbildade hälsovårdspersonalen såsom barnsköterska, om hennes åligganden enbart gäller barnavård och uppgifter som har direkt samband därmed; samt

4) barnsköterska som har blivit införd i det i lagen om rättsskyddscentralen för hälsovården (1074/92) avsedda centralregistret över den

_____ Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag**om ändring av 2 § lagen om privat hälso- och sjukvård**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 3 mom. lagen den 9 februari 1990 om privat hälso- och sjukvård (152/90) som följer:

2 §

Definitioner

om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (/).

Med *självständig yrkesutövare* avses den som självständigt utövar sitt yrke med stöd av lagen

_____ Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 25 mars 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

2.

L a g**om ändring av 2 och 4 §§ lagen om patientens ställning och rättigheter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 3 punkten och 4 § 2 mom. lagen den 17 augusti 1992 om patientens ställning och rättigheter (785/92) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården den som bedriver sin verksamhet med stöd av lagstadgad rätt eller som enligt lag är registrerad hos social- och hälsostyrelsen.

3) yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården en person som avses i 2 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (/);

4 §

Intagning för vård

Den som är i brådskande behov av vård skall beredas läkarhjälp eller tas in för vård så som stadgas i 14 § 1 mom. 2 punkten folkhälsolagen, 30 § 2 mom. lagen om specialiserad sjukvård, 8 § 3 mom. lagen om Helsingfors universitetscentralsjukhus, 9 § 4 punkten lagen om utövning av läkaryrket (562/78) och 9 § 3 punkten lagen om utövning av tandläkaryrket (563/78).

Den som är i brådskande behov av vård skall beredas *hjälp* eller tas in för vård så som stadgas i 14 § 1 mom. 2 punkten folkhälsolagen, 30 § 2 mom. lagen om specialiserad sjukvård, 8 § 3 mom. lagen om Helsingfors universitetscentralsjukhus och 15 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Denna lag träder i kraft den
199 .

3.

Lag**om ändring av 8 § steriliseringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 8 § steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/70), sådant detta lagrum lyder i lag av den 27 november 1992 (1083/92), som följer:

Gällande lydelse

8 §

Sterilisering utförs av en legitimerad läkare eller av någon som rättsskyddscentralen för hälsovården med stöd av 6 § 2 mom. lagen om utövning av läkaryrket (562/78) har beviljat tillstånd att utöva läkaryrket.

Föreslagen lydelse

8 §

Sterilisering utförs av en legitimerad läkare eller av någon som rättsskyddscentralen för hälsovården med stöd av 13 § 1 punkten lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (/) har beviljat tillstånd att utöva läkaryrket.

Denna lag träder i kraft den
199 .

4.

Lag**om ändring av 2 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 4 punkten lagen den 16 december 1977 om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77), sådant detta lagrum lyder i lag av den 27 november 1992 (1104/92), som följer:

Gällande lydelse

2 §

Undantag beträffande tillämpningsområdet

Denna lag gäller icke:

4) barnsköterska som i enlighet med lagen om utövning av sjukvårdsyrke (554/62) har blivit införd i matrikeln över utövare av sjukvårdsyrke såsom barnsköterska, om hennes åligganden enbart gäller barnavård och uppgifter som har direkt samband därmed; samt

Föreslagen lydelse

4) barnsköterska som har blivit införd i det i lagen om rättsskyddscentralen för hälsovården (1074/92) avsedda centralregistret över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen såsom barnsköterska, om hennes åligganden enbart gäller barnavård och uppgifter som har direkt samband därmed; samt

Denna lag träder i kraft den
199 .

5.

Lag**om ändring av 2 § lagen om privat hälso- och sjukvård**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 3 mom. lagen den 9 februari 1990 om privat hälso- och sjukvård (152/90) som följer:*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Definitioner

Med *självständig yrkesutövare* avses den som utövar verksamhet på en mottagning med stöd av 3 § lagen om utövning av läkaryrket, 3 § lagen om utövning av tandläkaryrket, 1 § lagen om utövning av tandteknikeryrket, 1 § lagen om utövning av sjukvårdsyrke, 1 § lagen om utövande av optikeryrket eller 2 § lagen om massörsyrket.

Med *självständig yrkesutövare* avses den som *självständigt utövar sitt yrke med stöd av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården* (/).

Denna lag träder i kraft den
199 .
